

Zdravko Jambrović*

Dražen Tripalo*

PRIMJENA ZAKONA O IZVRŠAVANJU KAZNE ZATVORA

1. Uvod

Nedavno stupanje na snagu Zakona o izvršavanju kazne zatvora¹ (nastavno: ZIKZ) koji se, u dijelu koji se odnosi na suca izvršenja, primjenjuje tek od 1. siječnja 2002. godine², kao i relativno siromašna sudska praksa, nalažu oprez u ocjenama ovog Zakona.

Međutim, i ovo kratko razdoblje bilo je dostatno za uočavanje određenih praznina i nejasnoća ZIKZ-a te neujednačenosti u postupanju sudova i sudaca, kako pri poduzimanju u samom kaznenom postupku radnji koje su značajne za izvršavanje kazne zatvora, tako i u postupcima sudaca izvršenja.

Cilj ovog rada je ukazati na neke nedorečenosti postojećih propisa i, dakako, ponuditi onima koji ih primjenjuju argumente za predložena rješenja koja bi pridonijela ujednačavanju sudske prakse.

U prvome dijelu rada ukazuje se na neke probleme kaznenog postupovnog prava koji su neposredno vezani uz izvršavanje kazne zatvora, pri čemu je jedno poglavlje posvećeno odgovarajućim novinama u Zakonu o kaznenom postupku.

U drugome dijelu rada analiziraju se teorijski i praktički problemi uočeni u dosadašnjoj primjeni Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

---

* sudac izvršenja Županijskog suda u Zagrebu

* sudac Kaznenog odjela prvog stupnja Županijskog suda u Zagrebu

¹ "Narodne novine" broj 128/99., NN broj 55/00., NN broj 59/00., NN broj 129/00., NN broj 59/01., NN broj 67/01. i NN broj 11/02.

² članak 185. ZIKZ-a: "Ovaj Zakon stupa na snagu 1. srpnja 2001., a odredbe glave VII. ovoga Zakona i sve odredbe ovoga Zakona koje se odnose na suca izvršenja počinju se primjenjivati šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona."

2. Postupanje kaznenog suda vezano uz izvršavanje kazne zatvora*

ZIKZ se, po prirodi stvari, primjenjuje tek nakon što u kaznenom postupku bude donesena te, u pravilu, postane i pravomoćna i izvršna presuda kojom je optuženik osuđen na kaznu zatvora.

Zakon o kaznenom postupku³ (nastavno: ZKP), dakle, prvenstveno regulira pravila postupka u kojem se donosi odluka koja se izvršava po ZIKZ-u, ali se mnoge njegove odredbe "isprepliću" i s postupkom samog izvršavanja kazne zatvora.

Prvenstveno valja ukazati na odredbe ZKP-a koje određuju pretpostavke izvršenja sudske odluke, time da će u nastavku teksta, radi jasnoće izraza, za sud koji je u kaznenom postupku donio u prvom stupnju presudu kojom je optuženik osuđen na kaznu zatvora biti korišten termin "kazneni sud", a za suca nadležnog u postupku izvršavanja kazne zatvora bit će korišten zakonski termin "sudac izvršenja".

2.1. Pretpostavke izvršenja presude

"Izvršenje odluka" naziv je Glave XIV. ZKP-a čijim je stavkom 2. članka 156. određeno da se *pravomoćna presuda* (a time i ona kojom je izrečena kazna zatvora) *izvršava kad je uredno dostavljena i kad za njezino izvršenje ne postoje zakonske smetnje*.

I stavkom 1. članka 4. ZIKZ ponovljeno je da će izvršavanje kazne zatvora započeti nakon što je odluka o toj kazni postala pravomoćna i izvršna.

Međutim, i ZKP i ZIKZ predviđaju i mogućnosti upućivanja pritvorenika na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude.

---

* Dražen Tripalo

³ "Narodne novine" broj 110/97., ispr. NN broj 27/98., NN broj 58/99., NN broj 112/99., NN broj 58/02.

2.1.1. Pravomoćnost i izvršnost sudske presude

Stavak 1. članka 156. ZKP-a definira pojam pravomoćnosti,⁴ a stavak 2. istog članka određuje i kada nastupa izvršnost presude protiv koje nije podnesena žalba ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe.⁵

Dakle, uvjet izvršnosti pravomoćne presude je da je dostavljena strankama. Stoga nije moguće, primjerice, odmah nakon primitka drugostupanjske presude datumom čijeg donošenja je presuda postala pravomoćna, donijeti i nalog za njeno izvršenje, već je potrebno drugostupanjsku presudu dostaviti svim strankama (a time i branitelju optuženika) i tek nakon povratka u spis urednih dostavnica naložiti njezino izvršenje.

U odnosu na izvršnost presude koja je postala pravomoćna bez žalbe valja naglasiti da ista nastupa protekom roka za žalbu onoj stranci odnosno branitelju koji je posljednji primilo presudu⁶.

U svakom slučaju, nužno je da kazneni sud u spisu predmeta konstatira i datum nastupa pravomoćnosti presude, i datum njezine izvršnosti (koji datumi se, kada je donesena drugostupanjska odluka, ne poklapaju).

2.1.2. Upućivanje na izdržavanje kazne zatvora prije pravomoćnosti presude

Stavkom 2. članka 4. ZIKZ-a određeno je da izvršavanje kazne zatvora može iznimno započeti i prije pravomoćnosti presude ako pritvorenik to zatraži pod uvjetima propisanim zakonom, a stavkom 3. članka 355. ZKP-a propisano je da se optuženik koji se nalazi u pritvoru⁷, kada mu sud izrekne kaznu zatvora, može rješenjem predsjednika vijeća uputiti na izdržavanje te kazne i prije pravomoćnosti presude ako on to zahtijeva.

---

⁴ "presuda postaje pravomoćna kad se više ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena

⁵ takva presuda izvršna je protekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe

⁶ vidi članak 363. stavak 2. ZKP-a

⁷ dakle, ne i onaj koji se nalazi na slobodi

Članak 53. ZIKZ-a u stavku 1. propisuje oblik i sadržaj tog zahtjeva (koji se podnosi na zapisnik upravi zatvora, kojom prilikom će se pritvorenik upozoriti da će u kaznionici ili zatvoru u pravima i obvezama biti izjednačen sa zatvorenicima), a u stavku 2. okolnosti od utjecaja na odluku o upućivanju pritvorenika na izdržavanje kazne zatvora prije pravomoćnosti presude (trajanje kazne izrečene nepravomoćnom presudom, udaljenost kaznionice, odnosno zatvora s obzirom na potrebu osiguranja nazočnosti okrivljenika tijekom kaznenog postupka, te druge okolnosti).

Iako ovi Zakoni to izričito ne navode, očigledno je da je pretpostavka podnošenja ovakvog zahtjeva i njegovog usvajanja izrada pismenog otpravka presude. Naime, iako je odluka koja je temelj izvršavanju kazne zatvora rješenje o upućivanju na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude, stavkom 1. članka 48. ZIKZ-a koji se treba i ovdje analogijom primijeniti, određeno je da se nadležnom sucu izvršenja dostavlja, uz ostalo, i prijepis presude.

Druga pretpostavka ovakvog izvršenja koja proizlazi iz stavka 3. članka 53. ZIKZ-a je pravomoćnost rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude.

Nakon pravomoćnosti ovog rješenja, kazneni sud (predsjednik prvostupanjskog vijeća) pokreće pred sucem izvršenja postupak identičan onom u izvršavanju kazne zatvora izrečene pravomoćnom presudom, osim što, po prirodi stvari, ne dolazi u obzir primjena odredaba o odgodi i prekidu izvršavanja kazne zatvora.

Zakonima nije u potpunosti riješen postupak u slučaju ukidanja pritvora protiv optuženika koji je upućen na izdržavanje kazne zatvora prije pravomoćnosti presude. Naime, rokovi trajanja pritvora iz članka 109. ZKP-a imaju se primijeniti i na ovog optuženika, a sud i tijekom žalbenog postupka može zaključiti da su prestali razlozi za pritvor i ukinuti ga temeljem članka 101. stavak 2. ZKP-a.

Stoga bi, budući da je postojanje pritvora pretpostavka izvršenja presude prije njezine pravomoćnosti, trebalo zaključiti da je i samo rješenje o ukidanju pritvora prije pravomoćnosti presude osnov za puštanje optuženika na slobodu.

2.1.3. (Ne)dopustivost izvršenja

ZKP u Glavi XIV. ne navodi koje bi okolnosti predstavljale zakonske smetnje za izvršenje presude.

Međutim, Kazneni zakon⁸ (nastavno: KZ) u članku 21. predviđa nemogućnost izvršenja kazne zatvora zbog zastare.

Tako članak 21. KZ-a određuje rokove zastare izvršenja kazne zatvora,⁹ a člankom 23. reguliran je tijek i prekid zastare izvršenja ovih kazni.¹⁰

S obzirom na jasno određen datum početka zastare izvršenja kazne te odredbe o njezinom tijeku i prekidu u biti jednake onima o tijeku i prekidu zastare kaznenog progona,¹¹ u praksi nema većih nedoumica o primjeni ovih pravila.

ZKP također u pojedinim odredbama koje se odnose na izvanredne pravne lijekove predviđa mogućnost donošenja odluka kaznenog suda koje bi predstavljale zakonske smetnje za izvršenje odluke.

Tako će sud, kada dopusti obnovu kaznenog postupka, ako s obzirom na podnesene dokaze smatra da osuđenik u obnovljenom postupku može biti

---

⁸ "Narodne novine" broj 110/97., ispravak NN broj 27/98., NN broj 129/00., NN broj 51/01.,

⁹ "Ako u ovom Zakonu nije drukčije određeno, izrečena se kazna zbog zastare ne može izvršiti kad protekne:

- dvadeset i pet godina od izrečene kazne dugotrajnog zatvora,
- petnaest godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od deset godina,
- deset godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od pet godina,
- pet godina od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od tri godine,
- tri godine od izrečene kazne zatvora u trajanju duljem od jedne godine,
- dvije godine od izrečene kazne zatvora u trajanju do jedne godine ili novčane kazne kao glavne ili sporedne kazne."

¹⁰ Članak 23. KZ-a glasi:

"(1) Zastara izvršenja kazne i primjene sigurnosnih mjera počinje od dana pravomoćnosti odluke kojom je kazna izrečena ili određena primjena sigurnosne mjere. Kad se radi o kazni iz opozvane uvjetne osude, zastara počinje teći od dana pravomoćnosti odluke o opozivu.

(2) Zastara ne teče za vrijeme za koje se prema zakonu izvršenje kazne ili primjena sigurnosne mjere ne može započeti ili nastaviti.

(3) Zastara se prekida svakom radnjom nadležnog tijela za izvršenje kazne ili primjene sigurnosne mjere.

(4) Nakon svakog prekida zastara počinje ponovno teći.

(5) Zastara izvršenja kazne i primjene sigurnosnih mjera nastupa u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko je prema zakonu određena zastara izvršenja ili primjene."

¹¹ članak 20. KZ-a

osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavanjem već izdržane kazne imao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen optužbe, ili da optužba može biti odbijena, *odrediti da se izvršenje presude odgodi, odnosno prekine*¹², time da će se izvršenje kazne obustaviti kada rješenje kojim se dopušta obnova kaznenog postupka postane pravomoćno.¹³

Zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne *ne zadržava izvršenje kazne*, osim ako predsjednik prvostupanjskog vijeća iz opravdanih razloga *ne odluči drukčije*.¹⁴

U postupku povodom zahtjeva za zaštitu zakonitosti¹⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske može riješiti da se *izvršenje pravomoćne presude prekine ili odgodi* do odluke o tom zahtjevu.¹⁶

I u postupku povodom zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude prvostupanjski sud ili Vrhovni sud Republike Hrvatske može, s obzirom na sadržaj zahtjeva, riješiti da se *odgodi, odnosno prekine izvršenje pravomoćne presude*.¹⁷

2.1.3.1. Odlučivanje o dopustivosti izvršenja kazne zatvora

Prema stavku 2. članka 158. ZKP-a, ako se pojavi sumnja u dopuštenost izvršenja sudske odluke ili u računanje kazne, ili ako u pravomoćnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili prije izdržane kazne, ili to uračunavanje nije pravilno obavljeno, odlučit će o tome posebnim rješenjem predsjednik prvostupanjskog vijeća, odnosno sudac pojedinac.

---

¹² članak 410. stavak 4. ZKP-a

¹³ članak 410. stavak 5. ZKP-a

¹⁴ članak 415. stavak 2. ZKP-a

¹⁵ članak 419. stavak 5. ZKP-a

¹⁶ Ovdje valja ukazati i da odredba članka 21. Zakona o državnom odvjetništvu ("Sud ili drugo nadležno tijelo će svojom odlukom *odgoditi ili prekinuti ovrhu odnosno izvršenje te odluke na zahtjev nadležnoga državnog odvjetništva* kada ono namjerava podnijeti odgovarajuće pravno sredstvo protiv pravomoćne odluke kojom je završen sudski ili upravni postupak zbog povrede zakona ili međunarodnog ugovora, ili kada su se stekli drugi zakonom propisani uvjeti.") nije u suglasnosti s citiranom odredbom ZKP-a koji je *lex specialis* u odnosu na ZDO.

¹⁷ članak 428. stavak 5. ZKP-a

Iz druge rečenice ove odredbe proizlazi i da žalba ne zadržava izvršenje rješenja o nedopustivosti izvršenja presude, ali da predsjednik vijeća svojom odlukom može žalbi dati suspenzivni karakter.

Formulacija citirane odredbe upućuje na zaključak da predsjednik vijeća, odnosno sudac pojedinac odluku o nedopustivosti izvršenja sudske odluke donosi po službenoj dužnosti, ali ne može se isključiti pravo stranke - konkretno osuđenika - da predloži sudu donošenje takvog rješenja, a niti, kako će to kasnije biti obrazloženo, mogućnost da sudac izvršenja inicira postupak ocjene dopustivosti izvršenja sudske odluke u dijelu u kojem se ona odnosi na kaznu zatvora.

Sporno je mora li kazneni sud, u slučaju da nakon razmatranja predmeta zaključi da nema smetnji za izvršenje odluke, donijeti rješenje kojim odbija prijedlog stranke da utvrdi suprotno.

Odgovor na ovo pitanje trebao bi biti potvrđan, a argument za takav zaključak upravo je mogućnost prvostupanjskog suca da sam odluči o suspenzivnom karakteru žalbe. I u slučajevima kada je očigledno da je prijedlog stranke neosnovan, usmjeren na odugovlačenje postupka izvršenja i slično, sudac bi trebao odlučiti o njemu. Odbijajući ga i ne koristeći mogućnost određivanja da žalba odgađa izvršenje, on ne bi utjecao na tijek postupka pred sucem izvršenja.

U slučaju kada sudac nađe da prijedlog nije osnovan, ali procjenjujući da okolnosti istaknute u njemu ipak ostavljaju neke dvojbe u dopuštenost izvršenja sudske odluke, on bi, odbijajući ga, trebao odrediti da žalba zadržava izvršenje tog rješenja, pa bi tek njegovom pravomoćnošću bile ispunjenje pretpostavke za nastavak postupka izvršavanja kazne zatvora.

2.1.3.1.1. Zastara izvršenja kazne zatvora

Iz citirane odredbe stavka 2. članka 158. ZKP-a proizlazi ne samo ovlast, nego i obveza kaznenog suda odlučiti o nedopustivosti izvršenja sudske presude i u slučaju nastupa zastare izvršenja kazne zatvora.¹⁸

Pritom se napominje da se ova odredba primjenjuje na zastaru izvršenja kazne zatvora najčešće u situacijama kada je osuđenik nedostupan sudu i kada izvršavanje kazne zatvora faktički nije u tijeku.

Naime, iako bi, prema članku 42. stavak 2. točka 6. ZIKZ, o nastupu zastare izvršavanja kazne, ako odgovarajuću odluku ne donese nadležni sud, trebao odlučiti i sudac izvršenja (koji, prema članku 52. ZIKZ, u slučaju nedostupnosti osuđenika nalaže raspisivanje i, ako nastupi zastara, i povlačenje tjeralice), logičnije je da ovu odluku donese kazneni sud koji raspolaže izvornim i često potpunijim relevantnim podacima (odluka o izvanrednom ublažavanju kazne, pomilovanju i slično).

Utjecaj odluke kaznenog suda o nedopustivosti izvršenja sudske odluke na postupak kojega vodi sudac izvršenja nije propisima izrijekom riješen¹⁹ i to pitanje bit će razmatrano u nastavku ovog rada.

Napominje se i da Sudskim poslovníkom²⁰ propisani rokovi čuvanja sudskih spisa²¹ mogu proteći prije nastupa zastare izvršenja kazne zatvora, pa bi Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave trebalo izvršiti odgovarajuće

---

¹⁸ izreka ovakvog rješenja bi, prema praksi Županijskog suda u Zagrebu glasila: " *Izvršenje kazne zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine na koju je optuženi **Marko Marković** (JMBG: 0101960330011), sin Marka, rođen 1. siječnja 1960. godine u Zagrebu, osuđen zbog kaznenog djela iz članka 34. stavak 1. KZRH u vezi s člankom 17. OKZRH presudom Županijskog suda u Zagrebu od 1. veljače 1990. godine broj K-123/89, potvrđenom presudom Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 1. veljače 1991. godine broj Kž-123/00, **je nedopušteno.***"

¹⁹ treba li sudac izvršenja nakon primitka odluke o nedopustivosti izvršenja donijeti rješenje o obustavi tog postupka, pogotovo ako je izvršavanje kazne zatvora u tijeku, ili bi, pak, samo rješenje o nedopustivosti izvršenja bilo temelj puštanja zatvorenika na slobodu (na što bi upućivao i nesuspensivni karakter žalbe protiv tog rješenja)

²⁰ "Narodne novine", broj 3/94., broj 100/96., broj 20/98 i broj 118/01

²¹ članak 248. Sudskog poslovníka

izmjene ovog akta i uskladiti te rokove kako ne bi došlo do uništavanja spisa prije nastupa zastare izvršenja kazne.

Ovdje valja ponoviti pravno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske prema kojemu tijekom izdržavanja kazne zatvora ne teče relativna zastara izvršenja kazne, ali teče apsolutna zastara izvršenja kazne, tako da se kazna mora izvršiti unutar roka apsolutne zastare, pa se, ako u tijeku izvršenja kazne nastupi apsolutna zastara, izvršenje ne može nastaviti.²²

Pritom se ističe da relativna zastara ne teče kada se osuđenik nalazi u pritvoru koji je protiv njega određen u drugom kaznenom predmetu, ili kada se nalazi na izdržavanju neke druge kazne zatvora, jer ove okolnosti predstavljaju smetnje za izvršenje kazne u smislu stavka 2. članka 23. KZ-a.

2.1.3.1.2. Izvanredni pravni lijekovi

Usprkos ranije opisanoj terminološkoj nedosljednosti ZKP-a koji u svim navedenim u biti istovjetnim situacijama postupanja povodom izvanrednih pravnih lijekova koristi različite termine (vidi poglavlje 2.1.3.), očigledno je "preklapanje" ovog Zakona sa ZIKZ-om koji u glavi IX. normira odgodu izvršavanja kazne zatvora, a u Glavi XXIII. regulira prekid izdržavanja kazne (o kojima odluku donosi sudac izvršenja).

Stoga je nužno pokušati razjasniti kakvo je postupanje u tim situacijama suda nadležnog za donošenje odluke o odgodi ili prekidu izvršenja presude, predsjednika vijeća kaznenog suda (koji o nedopustivosti izvršenja presude odlučuje temeljem članka 158. ZKP-a) te suca izvršenja (koji o odgodi izvršavanja ili prekidu izdržavanja kazne zatvora odlučuje temeljem ZIKZ).

U situaciji kada izvršenje presude koja se pobija nekim od ranije navedenih izvanrednih pravnih lijekova nije niti započelo, nedvojbeno je da neka od odluka suda prvog stupnja ili Vrhovnog suda Republike Hrvatske o odgodi izvršenja

---

²² Pravno shvaćanje sjednice Kaznenog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 10. studenog 2000. - Izbor odluka 1/2000, broj staj. 251

kazne predstavlja zakonsku smetnju za izvršenje kazne zatvora iz članka 156. ZKP-a, pa predsjednik vijeća kaznenog suda, nakon što takva odluka bude donesena, ne bi smio donijeti nalog za izvršenje kazne zatvora.

Nije potpuno jasno treba li predsjednik vijeća kaznenog suda, kada je u postupku po izvanrednim pravnim lijekovima donesena odluka o prekidu izvršenja presude²³, donijeti i rješenje o nedopustivosti izvršenja sudske odluke u smislu ranije citiranog članka 158. stavak 2. ZKP-a.

Ukazuje se logičnijim da, u slučajevima kada postoji odluka o prekidu izvršenja presude donesena u postupku povodom izvanrednih pravnih lijekova, nije potrebno još i donošenje posebnog rješenja o nedopustivosti izvršenja presude temeljem članka 158. stavak 2. ZKP-a, jer je već i sama odluka o prekidu izvršenja presude osnov za puštanje zatvorenika iz zatvora odnosno kaznionice.

Ako je odluka nadležnog suda o odgodi izvršenja kazne donesena nakon što je već započeo postupak izvršavanja kazne zatvora (npr. dostavljanjem sucu izvršenja naloga za izvršenje kazne zatvora), ali još nije došlo do početka izdržavanja te kazne,²⁴ predsjednik vijeća kaznenog suda bi odluku o odgodi izvršenja trebao dostaviti i sucu izvršenja koji bi temeljem takve odluke zastao s postupanjem.

2.1.3.1.3. Potvrda o izvršnosti

U članku 156. stavak 3. ZKP-a propisano je da će sud koji je donio presudu u prvom stupnju dostaviti ovjereni prijepis presude s potvrdom o izvršnosti tijelu koje je nadležno za izvršenje. Ovu potvrdu izvršnosti ZIKZ u stavku 1. članka 48. (u kojem navodi što sve sud koji je u prvom stupnju izrekao kaznu zatvora dostavlja sucu izvršenja) izrijekom ne spominje ali (uz socijalnu anketu, nalaz vještaka i izvadak iz kaznene evidencije) govori i o "drugim potrebnim podacima", pa je

---

²³ temeljem ranije citiranih odredaba članka 410., 415., 419. ili 428. ZKP-a

²⁴ prema stavku 3. članka 52. ZIKZ, početak izdržavanja kazne zatvora računa se od trenutka kad se osuđenik sam javio na izdržavanje kazne, a u slučaju prisilnog sprovođenja ili smještaja prema stavku 1. ovoga članka, od trenutka oduzimanja slobode.

očigledno da predsjednik vijeća kaznenog suda, kada šalje nalog za izvršavanje kazne zatvora, bilo u tom nalogu, bilo na prijepisu presude, konstatira datum nastupa njene izvršnosti.

Iako su životne i predvidive situacije konstatiranja izvršnosti presude i kada za to nisu bile ispunjene zakonske pretpostavke, ZKP niti ZIKZ (za razliku od Ovršnog zakona²⁵) ne predviđaju izrijekom mogućnost ukidanje ove potvrde o izvršnosti.

Stoga odgovor na pitanje kako postupiti kada se pojavi sumnja u valjanost potvrde o izvršnosti treba ponovno potražiti u stavku 2. članka 158. ZKP-a.

Naime, ukoliko se, primjerice, nakon konstatiranja izvršnosti presude utvrdi da osuđeniku uistinu nije bila uredno dostavljena pravomoćna drugostupanjska odluka (a njeno dostavljanje strankama je, prema članku 156. stavak 2. ZKP-a, pretpostavka izvršenja), i to zbog toga što je optuženika na dostavnici njegovim imenom potpisao netko drugi pa sud nije niti imao razloga posumnjati u valjanost dostave dok osuđenik na to nije ukazao, jedina mogućnost uspostavljanja zakonite situacije je donošenje rješenja u smislu članka 158. stavak 2. ZKP-a da izvršenje te odluke nije dopušteno.

Naravno, osim ovakvih životnih slučajeva za koje sud "nije kriv", moguće su i pogreške suda: dostavljanje osuđeniku odluke putem oglasne ploče usprkos poznavanju njegove adrese boravišta, isključenje u uputi o pravnom lijeku prava na žalbu protiv odluke koja se izvršava i slično.

Ovakvo rješenje omogućilo bi sada valjano uručenje drugostupanjske presude osuđeniku, a nakon uručenja te odluke bilo bi potrebno konstatirati novi datum izvršnosti osuđujuće presude i pokrenuti odnosno nastaviti postupak njenog izvršenja.

Napominje se da ovakvo rješenje kazneni sud može donijeti, kako je to već ranije istaknuto, i po službenoj dužnosti, i na prijedlog stranke, ali nema zapreke da i

---

²⁵ članak 33. stavak 3. Ovršnog zakona ("Narodne novine" broj 57/96., NN broj 29/99.): "Potvrdu o ovršnosti za izdavanje koje nisu bili ispunjeni zakonom propisani uvjeti ukinut će rješenjem isti sud, odnosno tijelo, na prijedlog ili po službenoj dužnosti."

sudac izvršenja, ako u pokrenutom postupku izvršavanja kazne zatvora utvrdi okolnosti koje izazivaju sumnju u valjanost potvrde o izvršnosti, o tim okolnostima izvijesti kazneni sud koji bi tada trebao odlučiti o tome je li izvršenje presude dopušteno ili nije. Međutim, sudac izvršenja, iako bi na taj način bio ovlašten "isprovocirati" (bilo pozitivnu, bilo negativnu) odluku kaznenog suda o valjanosti potvrde o izvršnosti, naravno, nema pravo žalbe protiv tog rješenja.

I ovdje valja ukazati na mogućnost da kazneni sud, utvrđujući da je izvršenje odluke dopušteno, odbije "staviti izvan snage klauzulu izvršnosti" te odluči da žalba protiv tog rješenja zadržava njegovo izvršenje, što bi značilo da prije pravomoćnosti tog rješenja ne bi bilo moguće voditi postupak izvršavanja kazne zatvora.

2.1.3.2. Nastavljanje postupka izvršenja sudske odluke

Niti ZKP-om niti ZIKZ-om nije izrijekom riješeno postupanje suda nakon što po prekidu izvršavanja kazne zatvora u smislu članaka 410., 415., 419. ili 428. ZKP-a (koje odluke nisu navedene kao razlozi prekida izdržavanja kazne zatvora u Glavi XXIII. ZIKZ-a) bude donesena odluka povodom izvanrednog pravnog lijeka po kojoj osuđenik treba izdržati još dio kazne zatvora; jednaka situacija bila bi kada bi kazneni sud usvojio prijedlog za utvrđenje izvršenja svoje odluke nedopuštenim zbog toga što je potvrda o izvršnosti bila pogrešna, a nakon toga je odluka valjano uručena te je sada uistinu nastupila njezina izvršnost.

Sporno je donosi li se u takvim situacijama novi nalog za izvršenje (preostalog dijela) kazne zatvora, ili bi bilo dostatno obavijestiti suca izvršenja o ishodu postupka u kojem je bila donesena odluka o prekidu izvršenja presude radi nastavljanja njenog izvršenja, ili se, pak, donosi rješenje kojim bi se utvrdilo da je daljnje izvršenje sudske odluke sada dopušteno.

Ranije citirani stavak 2. članka 158. govori o odluci predsjednika vijeća kaznenog suda u slučaju sumnje u dopuštenost izvršenja sudske odluke. Stoga se ukazuje logičnim da bi on, u slučaju ranije započetog postupka izvršenja presude koje je bilo prekinuto temeljem odluke u postupku povodom nekog izvanrednog pravnog

lijeka, po okončanju tog postupka morao donijeti novo rješenje kojim se utvrđuje da je izvršenje sudske odluke (odnosno preostalog dijela kazne izrečenog tom odlukom) dopušteno.

I prilikom donošenja ovakvog rješenja sudac kaznenog suda mogao bi u opravdanim slučajevima odlučiti da žalba zadržava izvršenje tog rješenja.

2.2. Pokretanje postupka izvršavanja kazne zatvora

Kada je, dakle, presuda pravomoćna i izvršna i kada ne postoje smetnje za njezino izvršenje, kazneni sud, sukladno ranije citiranoj odredbi članka 156. ZKP-a, pokreće postupak za izvršenje dostavom ovjerenog prijepisa presude s potvrdom izvršnosti tijelu nadležnom za njezino izvršenje, a to je, kada je presudom izrečena kazna zatvora, prema odredbama članka 19. točka 4. i članka 20. stavak 5. ZKP-a te stavka 1. članka 41. ZIKZ, sudac izvršenja županijskog suda.

Kazneni suci stoga moraju poznavati prvenstveno odredbe o mjesnoj nadležnosti suca izvršenja, i to one koje se odnose na samo upućivanje na izdržavanje kazne zatvora, a koje su sadržane u člancima 43. i 48. ZIKZ.

U praksi se postavlja pitanje je li uopće potrebno pokretati postupak izvršenja ako je osuđenik tijekom kaznenog postupka proveo u pritvoru vrijeme koje je jednako ili veće od trajanja izrečene kazne zatvora, kao i pokreće li se nakon pravomoćnosti i izvršnosti presude postupak izvršavanja kazne zatvora ako je osuđenik prije pravomoćnosti presude bio upućen na izdržavanje te kazne.

Na oba ova pitanja trebalo bi potvrdno odgovoriti, iako ZIKZ to izrijekom ne navodi.

Naime, bilo bi logično da tek sudac izvršenja konstatira da je, uračunavanjem pritvora (pogotovo u slučaju kad je prilikom donošenja prvostupanjske presude pritvor bio produljen, pa je tom presudom uračunato vrijeme od dana lišenja slobode "pa nadalje" jer se u tom trenutku još ne može znati do kada će pritvor trajati), kazna izdržana, a takva odluka suca izvršenja bila bi osnov za unošenje u kaznenu evidenciju podatka o izdržanoj kazni.

Nakon nastupa pravomoćnosti i izvršnosti presude, osuđenik koji je ranije bio upućen na izdržavanje kazne, usprkos odredbi stavka 1. članka 53. ZIKZ, ipak stječe drukčiji status (primjerice, nije bilo moguće odlučiti o prekidu izdržavanja kazne zatvoreniku koji je bio upućen na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude jer bi se tim prekidom faktički obezvrijedilo rješenje kaznenog suda o pritvoru). Stoga je i obavještanje suca izvršenja o nastupu pravomoćnosti i izvršnosti presude, kao i dostavljanje tom sucu drugostupanjske presude, nužno.

2.2.1. Rok za pokretanje postupka izvršavanja kazne zatvora

Stavkom 1. članka 5. ZIKZ propisano je da će prvostupanjski (kazneni) sud dostaviti odluku nadležnom tijelu na izvršavanje u roku od tri dana od pravomoćnosti i izvršnosti odluke, odnosno u roku od tri dana od primitka pravomoćne i izvršne odluke.

Navedeni rok od tri dana može se činiti dosta kratkim, ali je žurno postupanje kaznenog suda nužno i zbog ranije citiranog pravnog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske o nastupu apsolutne zastare izvršavanja kazne zatvora.

Ovaj rok treba poštovati i u slučajevima kada je protiv presude podnesen neki izvanredni pravni lijek, osim ako kazneni sud odluči odgoditi izvršenje odluke temeljem ovlasti iz stavka 4. članka 410., stavka 2. članka 415. ili stavka 5. članka 428. ZKP-a. Donošenjem ovakvog rješenja relativna zastara izvršenja izrečene kazne, prema odredbi stavka 2. članka 23. KZ-a, ne bi tekla.

2.2.2. Nalog za izvršenje kazne zatvora

Niti ZKP niti ZIKZ nigdje posebno ne određuju kojim aktom kazneni sud inicira postupak izvršavanja izrečene kazne zatvora - da li je to dopis sucu izvršenja, prijedlog ili nalog.

U praksi su sudovi, i nakon donošenja novih propisa (ZKP-a i ZIKZ-a), nastavili donositi nalog za izvršenje kazne, što bi bilo suglasno i odredbi članka 139.

stavka 1. ZKP-a²⁶, jer je odluka i konstatiranje pravomoćnosti i izvršnosti presude te (prešutna) ocjena da ne postoje smetnje za izvršenje.

U protivnom, ako bi se takav akt nazvao prijedlogom, sudac izvršenja bi trebao moći i odbiti ga, a takve ovlasti ne proizlaze iz ZIKZ-a, dok je forma dopisa, zbog neobvezatnosti, također očigledno neprikladna.

2.2.3. Prilozi nalogu za izvršenje kazne zatvora

Članak 48. u stavku 1. ZIKZ-a navodi da će "prvostupanjski sud koji je sudio u predmetu u kojem je pravomoćno izrečena bezuvjetna kazna zatvora dostaviti bez odgode²⁷ prijepise: presude, socijalne ankete, nalaza vještaka, izvataka iz kaznene evidencije, a po potrebi i druge podatke sucu izvršenja nadležnom za upućivanje osuđenika na izdržavanje kazne".

2.2.3.1. Prijepis presude

Iako citirana odredba stavka 1. članka 48. ZIKZ-a govori o "presudi", očigledno je da je nužno sucu izvršenja dostaviti i prvostupanjsku i drugostupanjsku odnosno i trećestupanjsku presudu.

Napominje se da iz kasnijih odredaba ZIKZ-a²⁸ proizlazi obveza suca izvršenja da dostavi prijepis presude (odnosno presuda) kaznionici odnosno zatvoru u koji je osuđenik upućen, pa je nužno da predsjednik prvostupanjskog vijeća kaznenog suda sucu izvršenja dostavi dva primjerka presuda.

2.2.3.2. Socijalna anketa

Socijalna anketa je jedan od nužnih izvora informacija koje se prikupljaju u svrhu izrade i provođenja pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora²⁹, pa ZIKZ

---

²⁶ U kaznenom postupku odluke se donose u obliku presude, rješenja i naloga.

²⁷ "bez odgode" je nepotrebno, jer je rok za pokretanje postupka izvršenja kazne zatvora, kako je to ranije navedeno, određen stavkom 1. članka 5. ZIKZ-a

²⁸ stavak 1. članka 51. ZIKZ-a

²⁹ članak 69. ZIKZ-a

predviđa njezino pribavljanje kao obvezu prvostupanjskog kaznenog suda već u fazi iniciranja postupka izvršavanja kazne zatvora³⁰.

Međutim, u određenom broju slučajeva se već tijekom kaznenog postupka pribavljaju podaci o socijalnim i obiteljskim prilikama optuženika koje predstavlja dragocjeni izvor podataka i za odluku o kaznenoj sankciji. Stoga bi u što više slučajeva (pogotovo kada se može očekivati izricanje kazne zatvora) bilo korisno ovakvo izvješće pribaviti već tijekom kaznenog postupka.

U postupku izvršavanja kazne zatvora socijalna anketa potrebna je sucu izvršenja i za odlučivanje o eventualnoj odgodi izvršavanja kazne zatvora³¹, prekidu izdržavanja kazne zatvora³², a i za procjenu postoji li potreba za postupanjem u smislu stavka 3. članka 51. ZIKZ-a³³.

Nakon dvojbi koje su se pojavile u početku primjene ZIKZ-a zaključeno je da je socijalnu anketu nužno zatražiti i kada se treba izvršiti kazna zatvora do 6 mjeseci, iako se tada osuđenik uvijek upućuje na izdržavanje kazne u najbliži zatvor³⁴, jer se i u tom slučaju izrađuje pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora, a podaci iz socijalne ankete potrebni su i za odlučivanje o pogodnostima, uvjetnom otpustu i slično.

U praksi se iskristalizirao stav da socijalnu anketu nije potrebno pribaviti kada se izvršava kazna zatvora kojom je, sukladno odredbama članka 54. KZ-a, zamijenjena novčana kazna, jer se radi o kratkotrajnim kaznama do čijeg izvršavanja u relativno velikom broju slučajeva niti ne dođe zbog naknadne isplate novčane kazne.

---

³⁰ Iako je stavkom 1. članka 50. ZIKZ propisano da će sudac izvršenja zatražiti socijalnu anketu, očigledno je da ovo nije primarno njegova obveza, već će do toga doći tek ako kazneni prvostupanjski sud to pravovremeno ne učini.

³¹ primjerice iz razloga navedenih u točki 9. stavka 3. članka 54. ZIKZ-a

³² točke 2. i 3. stavka 2. članka 155. ZIKZ-a

³³ stavak 3. članka 51. ZIKZ-a: "Kad se na izdržavanje kazne upućuje osuđenik koji uzdržava maloljetne osobe ili osobe nesposobne da se brinu za sebe ili nisu materijalno zbrinute, sudac izvršenja o tome će obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb, koji je obavezan bez odgode poduzeti potrebite mjere i o tome izvijestiti suca izvršenja."

³⁴ stavak 1. članka 49. ZIKZ-a

S obzirom na ranije navedeni kratki rok u kojem je kazneni sud obvezan dostaviti sucu izvršenja nalog za izvršenje kazne zatvora, praktično je rješenje da taj sud, uz otpremanje sucu izvršenja toga naloga, istovremeno od nadležnog centra za socijalnu skrb zatraži izradu socijalne ankete te njezino dostavljanje neposredno sucu izvršenja kojega o takvom traženju obavještava u samom nalogu.³⁵

2.2.3.3. Nalaz vještaka

Iako ZIKZ to ne navodi izrijekom, očigledno je da se radi o nalazu i mišljenju vještaka psihijatra.

Za razliku od socijalne ankete (koju će kazneni sud, ako već ne raspolaže njom, uvijek zatražiti), psihijatrijski nalaz i mišljenje dostavit će se samo ako je takvo vještačenje provedeno u kaznenom postupku.

Pritom se napominje da je potrebno dostaviti ne samo presliku pisanog nalaza i mišljenja ovog vještaka, nego i prijepis raspravnog zapisnika na kojem je taj vještak ispitan.

2.2.3.4. Izvadak iz kaznene evidencije

Ovaj dokument bi kazneni sud trebao pribaviti u svakom postupku, a nezamislivo je da bi optuženik, osim ako je strani državljanin, bio osuđen na kaznu zatvora bez prethodno pribavljenih podataka o tome je li on i ranije osuđivan.

---

³⁵ Sadržaj ispunjenog obrasca takvog dopisa koji se koristi na Županijskom sudu u Zagrebu je sljedeći:

**"SUCU IZVRŠENJA ŽUPANIJSKOG SUDA U ZAGREBU
NALOG ZA IZVRŠENJE KAZNE**

Dostavlja se radi izvršenja kazne pravomoćna presuda ovog suda od 1. veljače 2001. godine broj K-123/01, kao i presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 1. veljače 2002. broj KŽ-123/02 kojom je preinačena presuda prvog, a koja je postala izvršna dana 1. ožujka 2002. godine.

*Kaznu zatvora treba izvršiti nad osuđenim **Markom Markovićem** (JMBG: 0101960330011, sinom Marka, rođenim 1. siječnja 1960. godine u Zagrebu) u trajanju od **2 (dvije) godine**.*

*Temeljem članka 63. KZ-a osuđeniku je u kaznu **uračunato** vrijeme provedeno u pritvoru te svako drugo lišenje slobode u vezi s kaznenim djelom i to od 1. veljače 2002. do 1. veljače 2002. godine.*

*Sadašnja adresa osuđenika je: **Zagreb, Ilica 1.***

*Napominje se da je u smislu u članka 48. stavak 1. Zakona o izvršavanju kazne zatvora dana 1. svibnja 2002. godine **zatražena socijalna anketa** za osuđenika od Centra za socijalnu skrb Zagreb, Područni ured Centar, čije dostavljanje je zatraženo neposredno sucu izvršenja."*

Ovdje se napominje da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku predviđena obveza ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa da sudovima osigura u realnom vremenu neposredan pristup podacima iz kaznene evidencije³⁶, a to bi trebalo olakšati rad i sucima izvršenja u pribavljanju ovih podataka.

2.2.3.5. Drugi podaci

Zakonom se, dakako, ne mogu popisati svi podaci kojima može raspolagati kazneni sud, a koji bi bili od koristi sucu izvršenja ili tijelima koja sudjeluju u postupku izvršavanja kazne zatvora.

Ovdje se samo primjerice mogu navesti neki takvi podaci: o zdravstvenom stanju osuđenika (relevantna medicinska dokumentacija koja se često nalazi u spisu); o osuđenikovom boravku u Bolnici za osobe lišene slobode tijekom pritvora; o imovnom stanju osuđenika; o njegovom obiteljskom statusu, posebno o broju uzdržavanih članova obitelji i slično.

2.3. Uvjetni otpust

U odnosu na postupak vezan uz donošenje odluke o uvjetnom otpustu valja istaći da je ZIKZ predvidio da sud koji je donio presudu u prvom stupnju daje mišljenje o prijedlogu za uvjetni otpust³⁷.

O pokretanju postupka za uvjetni otpust taj sud će obavijestiti upravitelj kaznionice odnosno zatvora u kojem se nalazi zatvorenik, i to dostavljanjem prijedloga.

Za donošenje mišljenja o prijedlogu za uvjetni otpust nadležno je izvanraspravno vijeće prvostupanjskog suda (iz članka 18. stavak 3. odnosno članka 20. stavak 2. ZKP-a). Iako ZIKZ ne razrađuje detaljnije ovaj postupak, ima mjesta analognoj primjeni odredaba o mišljenju koje se daje povodom zahtjeva za izvanredno ublažavanje kazne.

---

³⁶ članak 66. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku (NN 58/02)

³⁷ stavak 2. članka 159. ZIKZ

Napominje se da bi u postupcima davanja ovakvog mišljenja, s obzirom na kratke rokove, trebalo postupati žurno.

U praksi je zaključeno da mišljenje suda nije potrebno kada o uvjetnom otpustu odlučuje upravitelj zatvora odnosno kaznionice³⁸.

3. Izmjene Zakona o kaznenom postupku i njihov utjecaj na postupak izvršenja kazne zatvora*

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku³⁹ stupio je na snagu dana 21. svibnja 2002. godine. Ranije navođene odredbe ZKP-a u kojima se spominje sudac izvršenja te one koje se odnose na izvršenje odluka nisu bitnije mijenjane, ali valja ukazati na neke izmjene drugih odredaba ZKP-a koje imaju utjecaja i na postupak izvršavanja kazne zatvora.

Prema dodanoj drugoj rečenici u stavku 1. članka 62. ZKP-a, okrivljenik može imati branitelja u postupku izvršenja kazne, mjera upozorenja, sigurnosnih ili odgojnih mjera sukladno posebnim propisima. ZIKZ također negdje spominje branitelja osuđenika odnosno zatvorenika⁴⁰, ali na više mjesta govori i o "opunomoćeniku" zatvorenika⁴¹. Stoga je očigledna potreba ne samo terminološkog usklađivanja ovih odredaba, nego i definiranje opsega punomoći izdane odvjetniku za obranu u kaznenom postupku (ako ga se naziva braniteljem i u postupku izvršavanja kazne zatvora, onda bi se trebalo zaključiti da ovlast zastupanja osuđenika proizlazi već iz one punomoći izdane u kaznenom postupku).

Bitna promjena koju je uveo ZIDZKP sadržana je u stavku 5. članka 109., prema kojemu će okrivljenik koji se nalazi u pritvoru, a presuda kojom mu je izrečena

---

³⁸ stavak 5. članka 159. ZIKZ

* Dražen Tripalo

³⁹ "Narodne novine" broj 58. od 21. svibnja 2002. godine; prema članku 195., Zakon je stupio na snagu danom objave, s time da će se odredbe članka 3., članka 90. i članka 157. do 169. ovoga Zakona primjenjivati od 1. siječnja 2003. godine (nastavno: ZIKZKP)

⁴⁰ članak 16. stavak 2. i 3., članak 54. stavak 1., članak 148. stavak 7. te članak 158. stavak 1. ZIKZ

kazna zatvora je postala pravomoćna, ostati u pritvoru do upućivanja na izdržavanje kazne, a najdulje do isteka trajanja izrečene kazne.

Ovom odredbom je uveden osnov do sada teoretski "nepokrivenog" lišenja slobode pritvorenika koji je nakon pravomoćnosti (pa i izvršnosti) presude ostao u zatvoru, iako još nije bio formalno započet postupak izvršavanja kazne zatvora. Međutim, termin "ostajanja u pritvoru" nije dostatan za objašnjenje radi li se i dalje o pritvoreniku, ili pak zatvoreniku⁴². Stoga treba ukazati i na promjenu odredbe stavka 2. članka 107. ZKP-a prema kojoj pritvor nakon pravomoćnosti presude može trajati najdulje do pravomoćnosti rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora, pa treba zaključiti da je ovaj slučaj poseban oblik pritvora.

4. Primjena Zakona o izvršavanju kazne zatvora - uočeni problemi*

4.1. Nadležnost suca izvršenja

Stavkom 1. članka 1. ZIKZ-a propisano je da se ovim zakonom uređuje izvršavanje kazne zatvora, dok se u stavku 4. istoga članka određuje da izdržavaju kaznu zatvora prema odredbama ovoga Zakona punoljetne osobe (primjedba: maloljetnim osobama se ne mogu izricati kazne zatvora), koje su osuđene u kaznenom postupku ili u postupku zbog prijestupa na kaznu zatvora ili kojima je izrečena novčana kazna u tim postupcima, zamijenjena kaznom zatvora. Zakon ne propisuje, zbog čega je nejasno da li prema ZIKZ-u izdržavaju kaznu zatvora i osobe kojima je izrečena novčana kazna zamijenjena kaznom zatvora u ovršnom, parničnom i izvanparničnom postupku, kako je to određeno u Ovršnom zakonu i Zakonu o parničnom postupku. Županijski sud u Zagrebu je prihvatio nadležnost suca izvršenja i za postupanje u izvršavanju takovih kazni zatvora zbog nemogućnosti da bilo tko drugi provede ovakav postupak izvršenja kazne

---

⁴¹ stavci 4. i 5. članka 44. te stavak 1. članka 46. ZIKZ-a

⁴² koji pojam je definiran odredbom točke 3. članka 8. ZIKZ-a, prema kojoj je to osoba "kojoj je izrečena kazna zatvora zbog kaznenog djela, a nalazi se na izdržavanju kazne zatvora u kaznionici ili zatvoru" - što ovdje nije slučaj jer izvršavanje kazne zatvora još nije započelo prema odredbama stavka 1. i 2. članka 4. ZIKZ-a

* Zdravko Jambrović

zatvora, ali se postavlja pitanje da li bi prigovor stvarne nenadležnosti u postupanju od strane osuđenika bio osnovan.

Na pitanje da li se stavak 4. članka 1. ZIKZ-a odnosi i na osobe kojima je u kaznenom postupku izrečena novčana kazna koje nisu bile okrivljenici (npr. branitelj, svjedok i sl.), a ta kazna je zamijenjena kaznom zatvora u smislu članka 157. ZKP-a, treba pozitivno odgovoriti jer ZIKZ ne govori o izricanju novčane kazne okrivljenicima u kaznenom postupku već o punoljetnim (?) osobama kojima je izrečena novčana kazna u kaznenom postupku.

4.1.1. Pritužba zatvorenika

U odnosu na nadležnost u povodu pritužbe zatvorenika iz članka 15. ZIKZ-a nisu određene nikakve ovlasti suca izvršenja pri ispitivanju njezine osnovanosti, već samo da će sudac izvršenja na podnesenu pritužbu odgovoriti u roku od 30 dana i to na pisanu pritužbu pisanim putem, a koji odgovor se očigledno dostavlja zatvoreniku. Za razliku od propisanih prava Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav u upravnom i inspekcijskom nadzoru iz članka 18. ZIKZ-a, ništa nije određeno koja su prava suca izvršenja ukoliko utvrdi osnovanost pritužbe, pa je upitno da li bi se tumačenjem po analogiji moglo zaključiti da bi i sudac izvršenja, u slučaju utvrđenja nezakonitosti u postupanju prema zatvorenicima, mogao naložiti uklanjanje utvrđenih nezakonitosti, nedostataka ili nepravilnosti. U svakom slučaju da bi se u primjeni ovog instituta učinila djelotvornom osnovna zadaća suca izvršenja - zaštita prava zatvorenika iz članka 42. stavak 1. ZIKZ-a - bilo bi potrebno zakonom precizirati ovlaštenja suca izvršenja u postupanju povodom pritužbe zatvorenika.

4.1.2. Sudska zaštita protiv postupaka i odluke uprave kaznionice, odnosno zatvora

U članku "Nova uloga suca u izvršavanju kazne zatvora" glava III "Kako sudjelovati u postupku izvršenja – mišljenje suca"⁴³ detaljno je razrađena sudska zaštita iz članka 17. ZIKZ-a i odnos prema sudskoj zaštiti prava odlučivanjem o žalbi protiv odluke upravitelja (članak 42. stavak 2. točka 2. ZIKZ-a), pa preostaje da se ponovno istakne problem praznine Zakona glede utvrđenja ovlaštenja i utjecaja na mogućnost otklona nezakonitosti suca izvršenja kada odlučuje o zahtjevu za sudsku zaštitu. Zato postojeće rješenje nije zadovoljavajuće zbog upitne učinkovitosti u "kontroli" mogućeg nezakonitog ograničavanja zatvorenika u nekom njegovom pravu iz Zakona.

Tako je u ranijem stavku 2. članka 154. ZIKZ-a (prije posljednje novele ovog zakona - NN 128/99) bilo određeno da zatvorenik ima pravo žalbe protiv rješenja o premještaju suca izvršenja u roku od 3 dana od primitka rješenja ali žalba ne zadržava izvršavanje rješenja. Ovom izmjenom značajno je promijenjen ovaj članak tako što je određeno da protiv rješenja o premještaju zatvorenik ima pravo žalbe ravnatelju Uprave za zatvorski sustav koji će odlučiti o žalbi u roku od 8 dana. Ovakva izmjena nema opravdanja jer dovodi do pomalo paradoksalne situacije da u prvom stupnju odlučuje o premještaju Središnji ured Uprave za zatvorski sustav (članak 151. stavak 1. ZIKZ-a), a o žalbi protiv rješenja o premještaju odlučuje ravnatelj Uprave za zatvorski sustav (članak 154. stavak 2. i 3. ZIKZ-a), koji prema članku 19. stavak 2. ZIKZ-a ima položaj pomoćnika ministra i ujedno je čelnik Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav, tako da zapravo ista osoba donosi odluku i u prvom i u drugom stupnju. Tako je u jednom predmetu Središnji ured Uprave za zatvorski sustav donio rješenje kojim se premješta zatvorenik iz otvorene u zatvorenu kaznionicu temeljem članka 151. i 152. ZIKZ-a, koje rješenje je potpisao ravnatelj, a nakon toga je u drugom stupnju

---

⁴³ M. Josipović, dr. sc. G. Tomašević, D. Tripalo: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 8, broj 2/2001, str. 85-116

opet Središnji ured Uprave za zatvorski sustav donio rješenje potpisano po ravnatelju i čelniku Središnjeg ureda, a kojim je odbijena žalba zatvorenika.

Prema tome, ako je zaista sudska zaštita iz članka 17. ZIKZ-a zasebna i nije identična sudskoj zaštiti u smislu članka 42. stavak 2. točka 2. ZIKZ-a, a intencija zakonodavca bila je zacijelo da su to dva zasebna instituta, tada bi Zakonom trebalo odrediti koja su ovlaštenja i mogućnosti suca izvršenja kada odlučuje o zahtjevu za sudsku zaštitu, a radi nalaganja da se utvrđene nezakonitosti otklone. Pri tome se postavlja pitanje da li sudac izvršenja prilikom postupanja može utvrditi nezakonitost odluke penalne administracije (npr. nisu ostvareni uvjeti propisani člankom 152. stavak 2. ZIKZ-a za donošenje rješenja o premještanju zatvorenika iz otvorene u zatvorenu kaznionicu), te naložiti ukidanje odnosno stavljanje izvan snage takve nezakonite odluke. Odgovor na ovo pitanje je negativan, jer sudac izvršenja ne može nalagati ukidanje takove odluke, ako to nije propisano Zakonom. Zbog toga se nameće zaključak da je nedjelotvorno postupanje suca izvršenja po zahtjevu za sudsku zaštitu iz članka 17. ZIKZ-a, osim što će imati eventualnog utjecaja na buduće odluke da ne budu nezakonite.

4.1.3. Stvarna nadležnost i djelokrug suca izvršenja

Prema članku 42. stavak 2. točka 5. ZIKZ-a sudac izvršenja odlučuje o računanju kazne, ako odgovarajuću odluku nije donio nadležni sud, a dosadašnja praksa ukazuje na pitanje sadržaja izreke rješenja kada je osuđenik izdržao kaznu zatvora, na koju je osuđen pravomoćnom i izvršnom presudom, boravkom u pritvoru. Ovo neovisno o tome da li je presudom osuđeniku u izrečenu kaznu zatvora uračunat pritvor temeljem članka 63. stavak 1. KZ-a s formulacijom "od ___ do ___" ili od "___ pa nadalje", kada je u ovom drugom slučaju okrivljenik izdržao kaznu zatvora tijekom žalbenog postupka boravkom u pritvoru, odnosno u svakom slučaju prije upućivanja na izdržavanje kazne zatvora.

Prema ranije citiranom članku 158. stavak 2. ZKP-a predsjednik prvostupanjskog vijeća će, između ostaloga, ako se pojavi sumnja u računanje kazne, ili ako u pravomoćnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili prije izdržane kazne, ili to uračunavanje nije pravilno obavljeno, odlučiti o tome posebnim

rješenjem. Kako nerijetko prvostupanjski sud ne donosi takovo rješenje, svakako je potrebno da rješenje donese sudac izvršenja, pa je potrebno u izreci rješenja utvrditi da je na osnovu računanja kazne osuđenik kaznu zatvora izdržao u cijelosti i navesti da se neće poduzimati radnje radi izvršavanja kazne zatvora prema članku 48. stavka 2. ZIKZ-a.

Temeljem članka 42. stavka 2. točka 6. ZIKZ-a sudac izvršenja odlučuje o nastupu zastare izvršavanja kazne ili obustavi izvršavanja kazne zbog smrti zatvorenika, ako odgovarajuću odluku nije donio nadležni sud, u primjeni koje odredbe se pojavljuju dileme kakvu odluku kod utvrđenja nastupa relativne ili apsolutne zastare izvršavanja kazne donosi sudac izvršenja. Iako dostavljena pravomoćna presuda radi izvršavanja kazne zatvora sadrži potvrdu o izvršnosti u smislu članka 156. ZKP-a bez koje potvrde prema članku 4. ZIKZ-a nije moguće započeti izvršavanje kazne zatvora, sudac izvršenja može utvrditi prije poduzimanja radnji radi izvršavanja kazne zatvora da je nastupila relativna ili apsolutna zastara izvršavanja kazne zatvora, u kojem slučaju rješenjem utvrđuje nastup zastare i obustavlja izvršavanje kazne zatvora. Ukoliko se utvrdi nastup zastare izvršavanja kazne nakon što je već donijeto rješenje o upućivanju, tada bi sudac izvršenja trebao rješenjem utvrditi nastup zastare i obustaviti postupak izvršavanja kazne zatvora.

Prema članku 156. stavak 2. ZKP-a pravomoćna presuda se izvršava kada je uredno dostavljena i kada za njezino izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Jedna od zakonskih smetnji je navedena zastara izvršenja kazne zatvora, koju ZIKZ jedino stavlja u nadležnost suca izvršenja u točki 6. stavka 2. članka 42., ali po analogiji sudac izvršenja može odlučivati i o nastupu drugih zakonskih smetnji, ukoliko odgovarajuću odluku nije donio nadležni sud. To je u slučajevima primjene Zakona o općem oprostima (amnestija – članak 87. KZ-a), Zakona o pomilovanju (članak 88. KZ-a) i primjene odredaba ZKP-a kod podnijetih izvanrednih pravnih lijekova (ranije citirani članak 410. stavak 4. i stavak 5., članak 415. stavak 2., članak 419. stavak 5. i članak 428. stavak 5. ZKP-a). Nerijetko se događa da nije postojala zakonska smetnja u vrijeme kada je prvostupanjski sud stavio potvrdu

izvršnosti na pravomoćnu presudu, već su te smetnje nastupile kasnije, nakon otpremanja naloga za izvršavanje kazne zatvora sudu izvršenja, odnosno tijekom postupka izvršavanja kazne zatvora, pa bi svakako sudac izvršenja trebao donijeti odluku u smislu navedenog.

U slučaju donošenja odgovarajuće odluke nadležnog suda nakon podnesenog izvanrednog pravnog lijeka, kojom se odgađa ili prekida izvršenje pravomoćne presude, odnosno zadržava izvršenje kazne, sudac izvršenja treba donijeti odluku kojom se prekida postupak izvršavanja kazne zatvora do odluke nadležnog suda o izvanrednom pravnom lijeku.

Odluku nadležnog suda o podnijetom izvanrednom pravnom lijeku, prvostupanjski sud treba dostaviti sudu izvršenja, koji u postupku izvršavanja kazne zatvora donosi rješenje kojim se nastavlja ili obustavlja postupak izvršavanja kazne zatvora, ovisno kakova je donijeta odluka o izvanrednom pravnom lijeku.

U članku 42. stavak 2. točka 6. ZIKZ-a je propisano da sudac izvršenja odlučuje i o obustavi izvršavanja kazne zbog smrti zatvorenika, ali ne spominje smrt osuđenika, pa se po analogiji može tumačiti da odlučuje i o obustavi izvršavanja kazne i zbog smrti osuđenika, koji ima to svojstvo prema članku 8. stavak 1. točka 2. ZIKZ-a dok nije na izdržavanju kazne u kaznionici odnosno zatvoru, ili mu je odobren prekid izdržavanja kazne ili je uvjetno otpušten. Ovo znači da u pojedinim stadijima postupka izvršavanja kazne zatvora, kako prije nastupa na izdržavanje kazne zatvora tako i kasnije (prekid izdržavanja kazne, uvjetni otpust, odgoda izvršavanja kazne, prekid postupka izvršavanja kazne zatvora zbog neke zakonske smetnje i sl.) može nastupiti smrt osuđenika, pa je logično da će i u tom slučaju sudac izvršenja obustaviti izvršavanje kazne. Osim toga, sudac izvršenja može odlučiti i o obustavi izvršenja kazne zatvora zbog smrti pritvorenika, koji je osuđen pravomoćnom i izvršnom presudom, posebno nakon ranije opisane nedavne izmjene i dopune članka 107. stavka 2. i izmjene članka 109. ZKP-a.

Iako je u članku 42. stavak 4. ZIKZ-a propisano da će sudac izvršenja pravomoćnu odluku dostaviti i Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav,

postavlja se pitanje o potrebi takove odredbe, jer nedvojbeno Središnji ured Uprave za zatvorski sustav prima sve relevantne obavijesti o tijeku izvršavanja kazne zatvora od kaznionica i zatvora, posebno kada prema članku 49. stavak 2. ZIKZ-a odlučuje o kaznionici, odnosno zatvoru u kojem će se kazna izvršavati. Ovakvom odredbom se nepotrebno povećavaju poslovi u postupku izvršavanja kazne zatvora, jer Središnji ured po više osnova dobiva identične podatke.

4.1.4. Mjesna nadležnost suca izvršenja

Odredbama članka 43. i članka 48. stavak 3. i 4. ZIKZ-a određuje se mjesna nadležnost suca izvršenja. U stavku 2. članka 43. ZIKZ-a je određeno da odluke iz članka 42. stavka 2. točke 2 do 8, osim odluke o opozivu prekida izdržavanja kazne ili opozivu uvjetnog otpusta tijekom izdržavanja kazne zatvora donosi sudac izvršenja nadležan prema mjestu izdržavanja kazne zatvora, dok u stavku 4. istoga članka stoji da i mjere pomoći poslije otpusta (točka 7. stavka 2. članka 42. ZIKZ-a) donosi sudac izvršenja nadležan prema mjestu osuđenikova prebivališta ili boravišta, što znači da odlučuje o tim mjerama sudac izvršenja koji upućuje osuđenika na izdržavanje kazne zatvora, a ne kao što bi proizlazilo iz stavka 2. članka 43. sudac izvršenja nadležan prema mjestu izdržavanja kazne zatvora.

Osim toga, o računanju kazne i nastupu zastare izvršavanja kazne (točka 5. i 6. stavka 2. članka 42 ZIKZ-a) odlučuje ne samo sudac izvršenja nadležan prema mjestu izdržavanja kazne zatvora, već i sudac izvršenja koji upućuje osuđenika na izdržavanje kazne zatvora u dijelu postupka izvršavanja kazne zatvora dok osuđenik ne nastupi na izdržavanje kazne zatvora, kada postaje zatvorenik.

U odnosu na odredbu stavka 3. članka 43. ZIKZ-a ističe se da je nespretno određeno da će u slučaju promjene mjesta izdržavanja kazne zatvora sudac izvršenja dostaviti drugom nadležnom sucu izvršenja prijepis spisa, odnosno sucu izvršenja nadležnom za nadzor uvjetno otpuštenog ili za pomoć poslije otpusta. Naime, često puta se kod promjene mjesta izdržavanja kazne zatvora ne ukazuje potreba da sudac izvršenja nadležan prema mjestu izdržavanja kazne zatvora poduzima neke radnje i donosi određene odluke pa se dostavljanjem prijepisa

spisa prilikom svake promjene mjesta izdržavanja kazne zatvora novonadležnom sucu izvršenja nepotrebno osnivaju novi predmeti, iako za to nema odmah ili uopće potrebe. Bilo bi ispravno da se dostavlja prijepis spisa nadležnom sucu izvršenja prema mjestu izdržavanja kazne zatvora tek kada se za to ukaže potrebe, što znači kada taj sudac izvršenja mora poduzeti radnju i o nečem odlučivati, o čemu se raniji sudac izvršenja obavještava ili po kaznionici ili zatvoru gdje je zatvorenik premješten ili po sucu izvršenja koji je u tom dijelu izvršavanja kazne zatvora nadležan za donošenje odluka i poduzimanje radnji.

Za nadzor uvjetno otpuštenog i pomoć poslije otpusta nadležan je sudac izvršenja prema mjestu prebivališta odnosno boravišta uvjetno otpuštenog osuđenika (članak 161. stavak 1. ZIKZ-a) a to je u pravilu sudac izvršenja koji je uputio na izdržavanje kazne zatvora osuđenika, koji već ima konkretan predmet izvršavanja kazne zatvora, jer je on i pokrenuo postupak izvršavanja kazne zatvora donošenjem rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora.

Kako se prema članku 160. stavak 2. ZIKZ-a rješenje o uvjetnom otpustu dostavlja, između ostaloga, i sudu upućivanja i sucu izvršenja prema mjestu u koje se otpušta, ukoliko su to različiti sudovi, tada će sudac izvršenja nadležan za mjesto u koje se otpušta osuđenik, zatražiti od suca izvršenja nadležnog do donošenja rješenja o uvjetnom otpustu prijepis spisa, a kako bi mogao postupiti po članku 161. i članku 165. ZIKZ-a.

Kako je ovdje riječ o uvjetnom otpustu, koristi se prilika ukazati da je u članku 160. stavak 3. ZIKZ-a propisano da će upravitelj rješenje o uvjetnom otpustu doneseno prema odredbi članka 159. stavak 4. ovoga Zakona dostaviti osim osobama iz stavka 2. ovoga članka i sucu izvršenja prema sjedištu kaznionice odnosno zatvora. Očigledno se pogrešno navodi stavak 4. članka 159., već bi trebao biti naznačen ili stavak 5. članka 159. ZIKZ-a kada rješenje o tzv. kratkim uvjetnim otpustima donosi upravitelj, ili stavak 1. i 3. članka 159. kada o prijedlogu za uvjetni otpust odlučuje Povjerenstvo za uvjetni otpust. Ako se pak u svakom slučaju rješenje o uvjetnom otpustu treba dostaviti i sucu izvršenja prema sjedištu kaznionice odnosno zatvora, tada je stavak 3. članka 160. nepotreban, već je

trebalo u stavku 2. članka 160. ZIKZ-a biti određeno da se rješenje o uvjetnom otpustu dostavlja i sucu izvršenja prema sjedištu kaznionice, odnosno zatvora, a ne samo sudu upućivanja i sucu izvršenja prema mjestu u koje se zatvorenik otpušta. Također se napominje da rješenje o uvjetnom otpustu iz članka 159. stavak 1. i stavak 3. ZIKZ-a dostavlja Povjerenstvo za uvjetni otpust naravno i sucu izvršenja prema sjedištu kaznionice odnosno zatvora, koji je i promjenjivi član Povjerenstva prema članku 159. stavak 1. ZIKZ-a.

Međutim, smatra se nepotrebnim da upravitelj dostavlja rješenje o uvjetnom otpustu donijeto po članku 159. stavak 5. ZIKZ-a jer je to samo suvišno administriranje, jer taj sudac izvršenja nije dužan postupati u smislu članka 161. ZIKZ-a (nadzor nad uvjetno otpuštenim osuđenikom).

Prema članku 48. stavak 3. ZIKZ-a ako se osuđenik nalazi u pritvoru, radnje iz stavka 2. ovoga članka poduzima sudac izvršenja nadležan **prema mjestu pritvaranja**. Ukoliko se osuđenik nalazi u pritvoru temeljem odluke prvostupanjskog suda u kaznenom predmetu u kojem je donijeta pravomoćna i izvršna presuda, koja je osnova za pokretanje postupka izvršavanja kazne zatvora, tada nema dvojbe da je nadležan sudac izvršenja prema mjestu pritvaranja, ali se određeni problemi pojavljuju kada se osuđenik nalazi u pritvoru temeljem odluke prvostupanjskog suda u drugom, novom kaznenom postupku i to u zatvoru izvan područja suda upućivanja koji upućuje tog pritvorenika odnosno osuđenika na izdržavanje kazne zatvora u postupku izvršavanja kazne zatvora. Ukoliko se radi o izvršavanju kazne zatvora većoj od šest mjeseci, tada se taj osuđenik koji se nalazi u pritvoru upućuje u Zatvor u Zagrebu – Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku temeljem članka 49. stavak 2. ZIKZ-a, neovisno u kojem zatvoru se nalazi na području RH. Ukoliko se pak takav osuđenik upućuje na izdržavanje kazne zatvora do šest mjeseci, tada se upućuje u najbliži zatvor prema mjestu prebivališta, odnosno boravišta prema članku 49. stavak 1. ZIKZ-a.

Na primjer, da je osuđenik na slobodi, a ima mjesto prebivališta, odnosno boravišta na području Županijskog suda u Bjelovaru, sud upućivanja bi bio taj sud, ali u slučaju da je taj osuđenik u pritvoru Zatvora u Zagrebu temeljem odluke

Općinskog suda u Zagrebu kod kojeg se vodi novi kazneni postupak protiv tog osuđenika, tada bi sud upućivanja bio Županijski sud u Zagrebu koji bi i donio rješenje o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora osuđenika, koji se nalazi u pritvoru, i to u Zatvor u Bjelovaru, uvažavajući odredbu članka 49. stavak 1. ZIKZ-a, a ne u Zatvor u Zagrebu. Za napomenuti je da će pritvorenik započeti s izdržavanjem kazne zatvora tek nakon što mu bude ukinut pritvor kada mu prestaje svojstvo pritvorenika i postaje zatvorenik. Stoga bi u takvim slučajevima trebalo odstupiti od sadržaja rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora propisanog u članku 50. stavak 3. ZIKZ-a i u izreci rješenja ne navesti datum javljanja na izdržavanje kazne zatvora, već odrediti da to izdržavanje počinje trenutkom ukidanja pritvora.

U odnosu na primjenu stavka 3. članka 48. ZIKZ-a, ali i stavka 3. članka 53. ZIKZ-a (upućivanje na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude) prisutno je i pitanje da li su po tim odredbama nadležni županijski sudovi koji na svojem području nemaju zatvor (Županijski sudovi u Čakovcu, Slavonskom Brodu, Koprivnici, Virovitici, Vukovaru, Zlataru i Velikoj Gorici – u osnivanju). Navedene odredbe bi u tom slučaju trebalo tumačiti na način da se sjedište zatvora koje koriste navedeni županijski sudovi (Zatvor u Bjelovaru – za županijske sudove u Koprivnici i Virovitici, Zatvor u Osijeku – za Županijski sud u Vukovaru, Zatvor u Požegi – za Županijski sud u Slavonskom Brodu, Zatvor u Varaždinu – za Županijski sud u Čakovcu i Zatvor u Zagrebu – za Županijske sudove u Zlataru i Velikoj Gorici) nalaze i na području tih sudova, tako da ne može biti osnova za primjenu članka 48. stavak 3. i članka 53. stavak 3. ZIKZ-a stvarno sjedište navedenih zatvora na području Županijskih sudova u Bjelovaru, Osijeku, Požegi, Varaždinu i Zagrebu. Naravno ova pitanja mjesne nadležnosti ne odnose se na županijske sudove koji jedini koriste zatvor na svom području (npr. Split, Gospić, Zadar i dr.).

Prema tome, kada se pritvorenik nalazi u Zatvoru u Zagrebu temeljem odluke Županijskog suda u Zlataru, odnosno nekog od općinskih sudova s područja Županijskog suda u Zlataru, protiv kojeg je donijeta pravomoćna i izvršna presuda

u tom kaznenom postupku, nalog za izvršenje kazne zatvora dostavlja se sucu izvršenja Županijskog suda u Zlataru, a ne sucu izvršenja Županijskog suda u Zagrebu. Isto vrijedi kada se osuđenik (osuđen pravomoćnom i izvršnom presudom Županijskog suda u Zlataru ili općinskog suda s njegovog područja) nalazi u pritvoru Zatvora u Zagrebu temeljem odluke prvostupanjskog suda s područja Županijskog suda u Zagrebu, ili s područja Županijskog suda u Zlataru u novom - drugom kaznenom postupku, nadležan je za postupak izvršavanja kazne zatvora Županijski sud u Zlataru, jer on i svi općinski sudovi s njegovog područja koriste Zatvor u Zagrebu za svoje potrebe.

Međutim, kada bi se u ranije navedenom primjeru pritvorenika – osuđenika s prebivalištem odnosno boravištem na području Županijskog suda u Bjelovaru isti nalazio u pritvoru u Zatvoru u Zagrebu na osnovu odluke Županijskog suda u Zlataru ili općinskog suda s njegovog područja u tom novom kaznenom postupku nadležan bi bio po istom kriteriju sudac izvršenja Županijskog suda u Zlataru.

Jednako to vrijedi i kod stavka 3. članka 53. ZIKZ-a, pa se u iznijetom primjeru nalog za izvršenje kazne dostavlja sucu izvršenja Županijskog suda u Zlataru jer se sjedište Zatvora u Zagrebu odnosi i na njih, uzimajući u obzir da je pritvorenik koji se upućuje na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude osuđen prvostupanjskom presudom Županijskog suda u Zlataru ili nekog općinskog suda s njegovog područja.

4.2. Ustanovljenje suca izvršenja - organizacija i rad suca izvršenja

Iako se ZIKZ primjenjuje u odnosu na suca izvršenja pet mjeseci, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa nije dopunilo "okvirna mjerila za određivanje broja sudaca u sudovima", kojima bi se dale osnove za utvrđivanje broja sudaca izvršenja u Županijskim sudovima, što je svakako potrebno učiniti što prije, osobito zbog županijskih sudova na čijem se području nalazi kaznionica ili zatvor čiji opseg poslova zahtijeva da se ustanovi centar za izvršavanje kazne zatvora kako to propisuje članak 41. stavak 2. ZIKZ-a. Zbog toga su županijski sudovi po svom nahođenju godišnjim rasporedom poslova odredili jednog ili dva suca

izvršenja, bez mogućnosti da ocijene u odsutnosti bilo kakvih mjerila i kriterija da li je to primjereno potrebama u obavljaju svih poslova suca izvršenja.

Sudski poslovnik također nije dopunjen u pravcu propisivanja svega potrebnog za obavljanje poslova sudaca izvršenja i službe izvršenja kazne zatvora, a što se ukazuje nužnim jer odredbe poslovnika u odnosu na prvostupanjske i drugostupanjske predmete izvršenja kaznenih sankcija nakon što se počeo primjenjivati ZIKZ nisu više od važnosti, koji su poslovi izvršenja kaznenih sankcija bili poslovi sudske uprave. Zbog toga je bilo priličnih improvizacija prilikom osnivanja novih upisnika i imenika, dok je obavljanje poslova suca izvršenja ukazalo na potrebu da se osnuje i upisnik IKr za razne predmete izvršenja kazne zatvora kada nema potrebe za osnivanjem spisa izvršavanja kazne zatvora.

Prisutno je i pitanje, za sada bez odgovora, kada se iznose spisi izvršavanja kazne zatvora kao dovršeni. O tom pitanju postoje razna mišljenja, a prema jednom, koje zastupa i autor ovog dijela članka, spis se iznosi kao dovršen kada je osuđeniku odnosno zatvoreniku istekla kazna zatvora, odnosno po isteku uvjetnog otpusta, jer se do tada uvijek može pojaviti potreba da sudac izvršenja poduzme neku radnju ili donese određenu odluku. Iznošenjem predmeta kao dovršenog odmah nakon poduzete radnje ili pravomoćnosti neke donijete odluke tijekom izvršavanja kazne zatvora izrazito bi se povećao broj predmeta izvršenja kazne zatvora (u jednom izvršavanju kazne zatvora protiv istog osuđenika odnosno zatvorenika bilo bi više predmeta), a što bi uvjetovalo veliku količinu nepotrebnog administriranja. Naime, postupak izvršavanja kazne zatvora obuhvaća sve stadije od trenutka primitka naloga za izvršavanje kazne do potvrde da je zatvorenik izdržao kaznu odnosno do isteka uvjetnog otpusta, a samo jedan dio tog postupka odnosi se na izdržavanje kazne zatvora. Naravno, da se predmet iznosi kao dovršen kada nastupi neka od okolnosti koje predviđaju ZIKZ i drugi zakoni (KZ, ZKP i dr.) kao smrti zatvorenika ili osuđenika, nastup zastare izvršenja kazne, plaćanja novčane kazne prema članku 52. stavak 4. KZ-a i slično.

Osim toga, prijelazne i završne odredbe ZIKZ-a ništa ne govore o predmetima izvršenja kazne zatvora koji su započeti prije 1. siječnja 2002. godine, a nisu dovršeni i nalaze se u različitim stupnjevima izvršavanja, od zatvorenika kojem je usvojen prijedlog za uvjetni otpust do osuđenika za kojim je raspisana tjeratica. Zbog ovog nedostatka prisutna su različita rješenja u preuzimanju takovih nedovršenih predmeta, iako su u pravilu županijski sudovi trebali ili trebaju sve takove nedovršene predmete od općinskih sudova svojeg područja za koje su nadležni preuzeti i nastaviti postupak prema odredbama ZIKZ-a.

4.3. Odluke suca izvršenja u prvom i drugom stupnju

Iako članak 44. nosi naziv: "Postupak pred sucem izvršenja", samo stavak 1. ovoga članka spominje postupak pred sucem izvršenja u prvom stupnju, dok svi ostali stavci normiraju postupanje suca izvršenja u drugom stupnju. U tom drugom stupnju stranke su u postupku zatvorenik i kaznionica, odnosno zatvor. I članak 45. odnosi se na drugostupanjsko postupanje suca izvršenja, pa je tako, između ostaloga, određeno da će sudac izvršenja o žalbi odlučiti najkasnije u roku od tri dana od primitka žalbe, što je osjetno prekratak rok uzimajući u obzir koje sve radnje treba poduzimati sudac izvršenja u žalbenom postupku do donošenja drugostupanjske odluke.

Zakon ne određuje tko su stranke u postupku pred sucem izvršenja u prvom stupnju (notorno je jedino da je stranka osuđenik odnosno pritvorenik osuđen pravomoćnom i izvršnom presudom, a u pojedinim slučajevima i zatvorenik – na pr. kod pritužbe, zahtjeva za sudsku zaštitu i vođenje stegovnog postupka protiv zatvorenika kada je počinio stegovni prijestup protiv upravitelja – članak 148. stavak 12. ZIKZ-a). Osim toga u zakonu ništa pobliže nije navedeno kako se vodi postupak u prvom stupnju pred sucem izvršenja, za razliku od postupka u drugom stupnju, te nije predviđena u postupku prvog stupnja analogna primjena odredaba, ili nekih odredaba ZKP-a kao što je to određeno za žalbeni postupak u članku 44. stavak 2. ZIKZ-a.

U članku 46. stavak 1. ZIKZ-a je određeno da protiv rješenja suca izvršenja u prvom stupnju mogu između ostalih, izjaviti žalbu stranke, ali nije određeno tko su

stranke u prvostupanjskom postupku pred sucem izvršenja, te osobe navedene u članku 363. stavak 1. i 2. ZKP-a, a pod osobom se ne može podrazumijevati državni odvjetnik. U stavku 1. članka 363. ZKP-a se navodi da žalbu mogu podnijeti stranke, a stranke su prema članku 170. stavak 1. točka 7. ZKP-a tužitelj i okrivljenik, što se ne može po analogiji koristiti ZKP u "otkrivanju" tko je stranka u prvostupanjskom postupku pred sucem izvršenja. Na osnovu ovako nejasne odredbe članka 46. stavak 1. ZIKZ-a ne može se zaključiti da je stranka u prvostupanjskom postupku pred sucem izvršenja tužitelj odnosno državni odvjetnik, a naravno niti u drugom stupnju, jer nije naveden kao stranka u stavku 3. članka 44. ZIKZ-a.

Državni odvjetnik trebao bi biti stranka u prvostupanjskom postupku pred sucem izvršenja već prilikom donošenja rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora, koji bi imao prava žalbe protiv rješenja suca izvršenja u prvom stupnju. Državni odvjetnik ima u ZIKZ-u određena ovlaštenja i obveze tijekom postupka izvršavanja kazne zatvora, pa tako može podnijeti molbu za odgodu izvršavanja kazne zatvora prema članku 54. stavak 1. ZIKZ-a, a prema članku 56. stavak 2. između ostalih i državno odvjetništvo će obavijestiti suca izvršenja o razlozima za opoziv rješenja o odgodi izvršavanja kazne zatvora. I tijekom izdržavanja kazne zatvora državni odvjetnik ima određenu ulogu, pa se tako na pr. prema članku 131. stavak 3. ZIKZ-a može pri odobravanju pogodnosti zatvoreniku zatražiti i mišljenje državnog odvjetništva, rješenje o prekidu izdržavanja kazne zatvora ne dostavlja se državnom odvjetništvu (članak 156. stavak 4. ZIKZ-a) ali je propisana obveza da i državno odvjetništvo obavještava suca izvršenja o razlozima za opoziv rješenja o prekidu (članak 156. stavak 8. ZIKZ-a). Rješenje o uvjetnom otpustu se dostavlja državnom odvjetniku prema sjedištu kaznonice odnosno zatvora (članak 160. stavak 2.), a prema članku 162. stavak 4. ZIKZ-a državnom odvjetniku se dostavlja i rješenje o opozivu uvjetnog otpusta.

Prema tome nelogično je da državni odvjetnik nije predviđen kao stranka u postupku prvog stupnja pred sucem izvršenja, a da se državni odvjetnik ili

državno odvjetništvo pojavljuju u pojedinim fazama izvršavanja kazne zatvora u odredbama ZIKZ-a s određenim ovlaštenjem odnosno obvezom za postupanje.

4.4. Mjerila za upućivanje na izdržavanje kazne zatvora

U članku 49. stavak 1. ZIKZ-a određeno je da će se osuđenika osuđenog na kaznu zatvora **do šest mjeseci** ili kojemu neizdržani dio kazne **ne prelazi šest mjeseci** uputiti u najbliži zatvor prema mjestu prebivališta odnosno boravišta, što je u suprotnosti sa stavkom 2. istoga članka u prvom dijelu prve rečenice jer se propisuje da će se osuđenika osuđenog na kaznu zatvora **od šest mjeseci** ili dulje ili kojemu neizdržani dio kazne iznosi **šest mjeseci** ili dulje uputiti u Zatvor u Zagrebu radi obavljanja stručnih poslova iz članka 21. stavak 4. ovoga Zakona (napomena: u Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku).

Pojam "do šest mjeseci" i "ne prelazi šest mjeseci" nedvojbeno podrazumijeva i kaznu zatvora i od šest mjeseci, pa se upućuje u najbliži zatvor, a ne u Zatvor u Zagrebu prema članku 49. stavak 2. ZIKZ-a, osuđenik koji je osuđen na takvu kaznu zatvora ili mu neizdržani dio kazne ne prelazi šest mjeseci. Očigledno je došlo do pogreške u stavku 2. članka 49. ZIKZ-a gdje je trebalo stajati da se u Zatvor u Zagrebu – Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku upućuje osuđenik osuđen na kaznu zatvora **više od šest mjeseci** ili kojemu neizdržani dio kazne iznosi **više od šest mjeseci**. Zbog toga se ukazuje potreba za dopunom stavka 2. članka 49. ZIKZ-a kako je navedeno, jer je ovo proturječje zbunjujuće i stvara probleme u primjeni članka 49. ZIKZ-a.

Stavkom 3. članka 49. ZIKZ-a je određeno da će se osuđenika osuđenog na kaznu zatvora kojemu je ujedno izrečena i sigurnosna mjera obveznoga psihijatrijskog liječenja uputiti na izdržavanja kazne zatvora i sigurnosne mjere u skladu s odredbom stavka 2. ovoga članka, što znači u Zatvor u Zagrebu – Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku u svakom slučaju, neovisno da li mu je izrečena kazna zatvora do šest mjeseci ili dulje.

Međutim, postavlja se pitanje da li bi bilo potrebno propisati u stavku 3. članka 49. da se upućuje u Zatvor u Zagrebu – Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku i

osuđenik osuđen na kaznu zatvora kojemu je ujedno izrečena sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti, neovisno o činjenici da se ta sigurnosna mjera ne izvršava u zatvorskoj bolnici već u kaznionici, odnosno zatvoru, za razliku od osuđenika kojem je izrečena sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja (članak 20. stavak 5. ZIKZ-a). S obzirom da se sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti relativno često izriče uz kraće kazne zatvora do šest mjeseci, a ovisnik je zapravo bolesnik, ukazuje se opravdanim da i takav osuđenik, neovisno što je osuđen na kaznu zatvora do šest mjeseci ili kojem neizdržani dio kazne ne prelazi šest mjeseci bude upućen u Zatvor u Zagrebu – Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku radi opservacije i izrade adekvatnog programa izvršavanja kazne zatvora, tijekom kojeg izvršavanja se izvršava i sigurnosna mjera obveznog liječenja od ovisnosti.

4.5. Poziv i rješenje o upućivanju

Ukoliko se osuđenik nalazi u pritvoru, on se ne poziva na sud radi uručenja rješenja o upućivanju na izdržavanje kazne zatvora, već mu se to rješenje dostavlja u zatvor. Protiv tog rješenja pritvorenik, koji do pravomoćnosti rješenja o upućivanju još nije zatvorenik, ima pravo žalbe kao i osuđenik na slobodi, a ta žalba prema članku 50. stavak 3. ZIKZ-a zadržava izvršenje rješenja. Kako se ne može osporiti da i osuđenik koji se nalazi u pritvoru ima pravo podnijeti molbu za odgodu izvršavanja kazne zatvora, pojavljuje se problem na koji način takvog osuđenika upoznati s odredbama članka 54. do 56. ZIKZ-a, jer Zakon propisuje samo da će se osuđenik koji se poziva na sud radi uručenja rješenja o upućivanju tom prigodom upoznati po sucu izvršenja s odredbama ovih članaka. Jedan od mogućih odgovora na ovo pitanje je taj da se uz rješenje o upućivanju osuđeniku koji se nalazi u pritvoru dostavi i prijepis odredaba članaka 54., 55. i 56. ZIKZ-a, a drugi odgovor je da odgovarajuća službena osoba zatvora upozna osuđenika s tim zakonskim odredbama. U svakom slučaju prisutna je potreba da se to odredi dopunom članka 50. ZIKZ-a.

U članku 50. stavak 1. ZIKZ-a se određuje da se osuđenik poziva i radi uručenja sredstava za troškove javnog prijevoza do kaznionice odnosno zatvora iako iz

Zakona proizlazi da sudac izvršenja nikada ne upućuje na izdržavanje kazne zatvora osuđenika u kaznionicu, već uvijek u zatvor, kako je to propisano u članku 49. ZIKZ-a. Ovakva formulacija, iz koje bi proizlazilo da sudac izvršenja može uputiti osuđenika i u kaznionicu, nalazi se u više članaka Zakona, a što je nepotrebno.

Zakonom bi trebalo predvidjeti mogućnost da se osuđeniku može uručiti i karta za javni prijevoz do zatvora, što posebno vrijedi za slučajeve kada su troškovi javnog prijevoza do Zatvora u Zagrebu, kada se osuđenik mora javiti na izdržavanje kazne zatvora u Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku, osjetni zbog udaljenosti suda upućivanja i Zatvora u Zagrebu (na pr. osuđenik se upućuje u Zatvor u Zagrebu iz Dubrovnika, Vukovara i slično), jer ponekad osuđenik uopće ne ode u Zatvor u Zagrebu, već potroši dobivena sredstva i ode negdje drugdje, te postane nedostupan.

Prema članku 50. stavak 3. ZIKZ-a rješenje o upućivanju sadrži dan, mjesec i godinu kada se osuđenik mora javiti na izdržavanje kazne zatvora i gdje (to se po logici stvari ne odnosi na pritvorenika – osuđenika), pa se postavlja pitanje što učiniti s rješenjem o upućivanju kada se ne može pravovremeno uručiti poziv osuđeniku da pristupi sudu, pa do trenutka javljanja osuđenika na sud bilo dobrovoljno, bilo temeljem dovedbenog naloga, prođe dan kada se osuđenik bio dužan javiti na izdržavanje kazne zatvora. U ovakvom slučaju ipak bi bilo neracionalno donositi novo rješenje o upućivanju ili rješenje o izmjeni prvog rješenja o upućivanju, već je dovoljno u bilješci na zapisniku suca izvršenja navesti novi dan javljanja na izdržavanje kazne zatvora.

4.6. Pitanje troškova nastalih postupanjem policijske uprave temeljem naloga suca izvršenja

Prema članku 50. stavak 2. ZIKZ-a sudac izvršenja izdat će nadležnoj policijskoj upravi dovedbeni nalog ako se osuđenik ne odazove pozivu suda, ali se ne određuje tko snosi troškove dovođenja. Međutim, pojedine policijske uprave odnosno policijske postaje dostavljaju zahtjev za naknadu troškova s prijedlogom

da se naloži stranci, u ovom slučaju osuđeniku, da plati ove troškove. Pri tome se pozivaju u zahtjevu bez osnova na odredbe Zakona o izvršenju sankcija izrečenih za kaznena djela, privredne prijestupe i prekršaje, na Zakon o prekršajima, na ZKP i slično.

U odnosu na troškove policijske uprave kada postupa po nalogu za sprovođenje iz članka 51. stavak 2. ZIKZ-a također redarstvene vlasti dostavljaju zahtjev za naknadu troškova sucu izvršenja s prijedlogom da se naloži stranci – osuđeniku da plati te troškove, iako troškove sprovođenja snosi kaznionica, odnosno zatvor, koji štetu može naknaditi odgovarajućom primjenom odredaba članka 150. ZIKZ-a od zatvorenika, pa bi s odredbom članka 51. stavak 2. ZIKZ-a trebale biti upoznate policijske uprave i policijske postaje.

Na kraju, policijska uprava pogrešno dostavlja i zahtjev za naknadu troškova sucu izvršenja kada postupi po raspisanoj tjeratici prema članku 52. stavak 1. ZIKZ-a i uhititi osuđenika za kojim je raspisana tjeratica, te ga sprovede u zatvor. Naime, također bi trebalo pojasniti redarstvenim vlastima da članak 52. ZIKZ-a ne određuje da uhićeni osuđenik po tjeratici mora naknaditi troškove policiji za njegovo uhićenje i sprovođenje u zatvor, već samo da će se uhićenog osuđenika smjestiti do pravomoćnosti rješenja (nedvojbeno rješenja o upućivanju, iako to u stavku 1. članka 52 ZIKZ-a ne piše) u najbliži zatvor prema sjedištu suca izvršenja. Nakon što rješenje o upućivanju postane pravomoćno, uhićenog osuđenika će se **na njegov trošak** sprovesti u kaznionicu, odnosno zatvor (iako se osuđenik uvijek sprovodi u zatvor po članku 49. ZIKZ-a, a ne u kaznionicu). Ovo sprovođenje izvršava služba zatvora gdje je po uhićenju osuđenik smješten i te troškove snosi osuđenik, ali ne policijskoj upravi ili policijskoj postaji već zatvoru.

Prema tome, postupajući po raspisanoj tjeratici policijska uprava nema pravo potraživati naknadu troškova, time da ona ne sprovodi uhićenog osuđenika u zatvor čije sjedište se nalazi na području županijskog suda čiji je sudac izvršenja dao nalog za raspisivanje tjeralice, već kao što je rečeno u najbliži zatvor prema sjedištu suca izvršenja.

Ukoliko bi osuđenik trebao naknaditi troškove policije prilikom postupanja po dovedbenom nalogu odnosno po raspisanoj tjeralici, a što se čini upitnim, tada bi trebalo dopuniti ZIKZ.

4.7. Upućivanje na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude

Ukoliko se prije pravomoćnosti i izvršnosti presude osobi koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora prije pravomoćnosti presude (članak 53. ZIKZ-a) ukine pritvor, nakon čega se optuženik pušta na slobodu, sudac izvršenja će po pravomoćnosti rješenja o ukidanju pritvora donijeti rješenje o prekidu postupka izvršavanja kazne zatvora do pravomoćnosti i izvršnosti presude, time da je svakako potrebno u izrečenu kaznu zatvora pravomoćnom presudom uračunati vrijeme koje je optuženik proveo u pritvoru odnosno na izdržavanju kazne temeljem nepravomoćne presude do ukidanja pritvora, ukoliko to ne učini predsjednik prvostupanjskog vijeća. I ovdje je prisutan problem nepostojanja zakonske odredbe koja predviđa slučajeve kada se mora ili može prekinuti postupak izvršavanja kazne zatvora, već je propisan samo prekid izdržavanja kazne zatvora u člancima 155. i 156. ZIKZ-a, pa se ukazuje potreba dopuniti Zakon i u odnosu na pitanja kada se pojave razlozi za prekid postupka izvršavanja kazne zatvora.

U odnosu na članak 53. ZIKZ-a ističe se da sudac izvršenja ne mora donositi posebno rješenje o upućivanju, jer je takvo rješenje donio predsjednik prvostupanjskog vijeća. Iako se u ovom članku u stavku 3. samo navodi da se pravomoćno rješenje dostavlja sucu izvršenja, svakako je potrebno da prvostupanjski sud dostavi sve što je određeno člankom 48. stavak 1. ZIKZ-a, osim naravno drugostupanjske presude, jer se prema optuženiku (prtvoreniku) koji se upućuje na izdržavanje kazne zatvora prije pravomoćnosti presude postupa jednako kao i prema pravomoćno osuđenoj osobi, pa se opservira u Zatvoru u Zagrebu – Odjel za psihosocijalnu dijagnostiku, ako su za to ostvareni uvjeti iz članka 49. ZIKZ-a, izrađuje program izvršavanja kazne zatvora, te se upućuje u kaznionicu odnosno ostaje izdržavati kaznu u zatvoru ako je osuđen na kaznu zatvora do šest mjeseci.

4.8. Odgoda izvršavanja kazne zatvora

Iako ZIKZ to ne propisuje, ukazuje se opravdanim da sudac izvršenja odbaci molbu za odgodu izvršavanja kazne zatvora osuđenika ili neke druge osobe iz članka 54. stavak 1. ZIKZ-a ako uz molbu za odgodu nisu priloženi potrebni dokazi, kako to određuje Zakon, temeljem kojih dokaza podnositelj smatra molbu osnovanom temeljem nekog od zakonskih razloga za odgodu iz članka 54. stavak 3. ZIKZ-a.

Rok od tri dana za rješavanje molbe za odgodu propisan u stavku 2. članka 54. ZIKZ-a je izrazito kratak, jer se najčešće moraju poduzeti određene radnje radi provjere vjerodostojnosti dokaza koji su priloženi uz molbu, odnosno navoda iznijetih u molbi, osobito kada se radi o razlogu za odgodu iz točke 9. stavka 3. članka 54. ZIKZ-a, kada sudac izvršenja treba pribaviti mišljenje centra za socijalnu skrb o potrebi skrbljenja koju je obvezan osigurati osuđenik. Postoji mogućnost da takvo mišljenje pribavi sam osuđenik, ali samo u slučaju kada se on ili članovi njegove obitelji nalaze od ranije u evidenciji centra za socijalnu skrb, ali i za njega je upitno da li može takvo mišljenje pribaviti u roku od tri dana u kojem od uručjenja rješenja o upućivanju mora podnijeti molbu prema članku 50. stavak 1. ZIKZ-a.

U stavku 5. članka 54. ZIKZ-a je propisano da sveukupna odgađanja izvršavanja kazne mogu trajati ukupno najdulje dvadeset mjeseci, pa nije jasno da li se ovo odnosi i na odgodu zbog razloga iz točke 1. stavka 3. članka 54. ZIKZ-a (bolest), s obzirom da je stavku 4. članka 54. ZIKZ-a određeno da se izvršavanje kazne zatvora zbog tog razloga može odgoditi dok bolest traje, a mogući su slučajevi da bolest traje i duže od dvadeset mjeseci.

4.9. Postupak s duševno oboljelima

Prema članku 112. ZIKZ-a sudac izvršenja može uputiti zatvorenika koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora duševno oboli ili pokazuje teške duševne poremećaje, na temelju obrazloženog mišljenja stručnog tima zatvorske bolnice, u psihijatrijsku ustanovu prema odredbama članka 22. do 38. Zakona o zaštiti

osoba s duševnim smetnjama⁴⁴. Problemi koji se pojavljuju u primjeni ovog članka prisutni su samo kod suca izvršenja Županijskog suda u Zagrebu s obzirom da se jedina zatvorska bolnica u državi nalazi na području toga suda.

Glava ZZODS koja obuhvaća članke 22. do 38. nosi naziv: "Prisilno zadržavanje i prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu", a već članak 22. ovog Zakona upućuje da se radi o smještaju u psihijatrijsku ustanovu osobe s težim duševnim smetnjama koja uslijed svoje duševne smetnje ozbiljno i izravno ugrožava vlastiti život ili zdravlje ili sigurnost, odnosno život ili zdravlje ili sigurnost drugih osoba, bez njezinog pristanka. To znači da se radi o osobi protiv koje nije vođen kazneni postupak i donijeta presuda, te koja se nalazi na slobodi, a zbog navedenih razloga ukazuje se potreba smještaja bez njezinog pristanka u psihijatrijsku ustanovu.

Situacija sa zatvorenikom u smislu članka 112. ZIKZ-a je ipak značajno drukčija jer on izdržava kaznu zatvora temeljem pravomoćne i izvršne presude, pa je početkom izdržavanja kazne lišen slobode i živi u zatvorskim uvjetima.

Svrha članka 112. ZIKZ-a je da se pomogne zatvoreniku koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora duševno oboli ili pokazuje teške duševne poremećaje, za koje liječenje nema adekvatnih uvjeta u zatvorskoj bolnici pa se u njegovom interesu, ako se ostvare svi uvjeti, upućuje u psihijatrijsku ustanovu.

Prema članku 51. ZZODS, kada se kod osobe koja se nalazi na izdržavanju kazne zatvora utvrdi postojanje duševnih smetnji, postupit će se prema odredbama zakona kojim se propisuje izvršenje kaznenopravnih i prekršajnih sankcija, a što se nedvojbeno odnosi na ZIKZ, što bi trebalo značiti da se ovim Zakonom propisuje postupak sa zatvorenicima koji duševno obole ili pokazuju teške duševne poremećaje. Međutim, u stavku 2. istoga članka ZZODS određuje da je postupak prema osobama koje se nalaze na izdržavanju kazne zatvora, osim u pogledu prisilnog smještaja, izjednačen s postupkom prema drugim osobama s duševnim smetnjama, što znači da je na neki način ZZODS nametnuo

---

⁴⁴ "Narodne novine" broj 111/97 i 128/99, u daljnjem tekstu: ZZODS

rješenje zakonodavcu prilikom izrade i donošenja ZIKZ-a, pa je zato vjerojatno i propisano u članku 112. ZIKZ-a da će sudac izvršenja uputiti takvog zatvorenika u psihijatrijsku ustanovu prema odredbama članka 22. do 38. ZZODS, iako se pojedini navedeni članci jednostavno ne mogu primjenjivati jer se odnose na pitanje prisilnog smještaja.

Svakako bi trebalo pojednostavniti upućivanje zatvorenika u psihijatrijsku ustanovu tako da sudac izvršenja ne provodi u pravom smislu riječi postupak kao sudac županijskog suda u izvanparničnom postupku temeljem odredaba ZZODS. Jedino što bi bilo potrebno da sudac izvršenja pribavi pisano mišljenje psihijatra s liste stalnih sudskih vještaka o tome da ne postoje uvjeti za liječenje zatvorenika u zatvorskoj bolnici, nakon što on duševno oboli ili pokazuje teške duševne poremećaje i da su smještaj i liječenje u psihijatrijskoj ustanovi prijeko potrebni. I u takvom slučaju psihijatrijsku ustanovu u kojoj će se smjestiti i liječiti zatvorenik određuje Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske, pa, iako to nije izričito navedeno u članku 112. ZIKZ-a, pretpostavlja se da bi to bila psihijatrijska ustanova koja ima odjel za forenzičku psihijatriju.

Mora se ipak napomenuti da se pretpostavljalo postojanje dobrih uvjeta za liječenje zatvorenika s duševnim smetnjama u zatvorskoj bolnici, jer je člankom 20. stavak 5. ZIKZ-a propisano da se u zatvorskoj bolnici izvršava sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja kada je izrečena uz kaznu zatvora, dok se prije ZIKZ-a takva sigurnosna mjera izvršavala u psihijatrijskoj ustanovi.

4.10. Kaznena evidencija

U članku 166. stavak 3. ZIKZ-a je određeno da će kaznionica, odnosno zatvor obavijestiti suca izvršenja i tijelo nadležno za vođenje kaznene evidencije (to je Odjel za kaznene evidencije Uprave za kazneno pravo ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa) o otpuštanju zatvorenika, koji se otpušta nakon izdržane kazne ili po odluci o uvjetnom otpustu, pomilovanju ili oprost.

U Zakonu nigdje nije propisano da sudac izvršenja mora obavijestiti Odjel za kaznenu evidenciju kada je osuđenik nastupio na izdržavanje kazne zatvora ili

neizdržanog dijela kazne zatvora, jer za to ne postoji potreba. Međutim, sudac izvršenja bi trebao obavijestiti Odjel za kaznenu evidenciju u slučaju kada je donio rješenje kojim se utvrđuje da je osuđenik izdržao kaznu zatvora u cijelosti boravkom u pritvoru, ili pak kada obustavlja postupak izvršenja kazne zatvora zbog toga što je osuđenik platio novčanu kaznu kod supletorne kazne zatvora ili je pak platio nakon što je započeo izdržavati kaznu zatvora, tako da te podatke mogu u slučaju potrebe koristiti sudovi i državna odvjetništva.

5. Zaključak

Analizom u prvome dijelu ovog rada navedenih odredaba Zakona o kaznenom postupku i Zakona o izvršavanju kazne zatvora koje se odnose i na postupanje kaznenog suda valja zaključiti da sud koji je u prvom stupnju donio presudu kojom je optuženik osuđen na kaznu zatvora ima i nakon pravomoćnosti takve presude značajne ovlasti i obveze koje su neposredno vezane uz izvršavanje kazne zatvora.

To su prvenstveno valjano konstatiranje pravomoćnosti i izvršnosti presude kao i odlučivanje o tome postoje li smetnje za izvršenje presude u smislu članka 158. Zakona o kaznenom postupku.

Uz nalaganje izvršavanja kazne zatvora kazneni sud treba, uz dostavljanje nadležnom suda izvršenja raspoloživih podataka, zatražiti socijalnu anketu koja treba biti dostavljena sudu izvršenja.

Kazneni sud i tijekom izvršavanja kazne zatvora može biti u prilici odlučivati o (ne)dopuštenosti izvršenja svoje odluke, a sudjeluje i u postupku odlučivanja o uvjetnom otpustu.

Stoga je za zaključiti da nadležnost kaznenog suda ne prestaje pravomoćnošću i izvršnošću njegovu presude, već njegovo daljnje pravovremeno i na propisima utemeljeno postupanje ima značajni utjecaj na zakonitost postupanja prema osuđeniku i u postupku izvršavanja kazne zatvora. Stoga je dobro poznavanje ne samo odredaba Zakona o kaznenom postupku nego i Zakona o izvršavanju kazne zatvora nužno za sve sudionike kaznenog postupka.

Ovim radom nastojalo se ukazati i na određeni broj problema i otvorenih pitanja u primjeni Zakona o kaznenom postupku i Zakona o izvršavanju kazne zatvora te ponuditi odgovore koji se autorima čine prihvatljivima, ali bez pretenzije da nema i boljih drugačijih rješenja.

Primjena Zakona o izvršavanju kazne zatvora kroz ovih nekoliko mjeseci još jednom potvrđuje raznoliku praksu u primjeni novih zakonskih propisa jer se mnoge nejasnoće, nedorečenosti, praznine i dileme u zakonima trebaju rješavati "u hodu", što znači u praktičnoj primjeni. To često puta nije lako, pa bi, nakon sveobuhvatne analize problema koji su već uočeni i onih koji će se tek pojaviti, svakako trebalo razmotriti potrebu izmjena i dopuna Zakona o izvršavanju kazne zatvora s ciljem otklanjanja dvojbi u primjeni ovog Zakona.

Za tu ocjenu će možda, barem u malome dijelu, moći poslužiti i ovaj rad.

SADRŽAJ

1. Uvod	1
2. Postupanje kaznenog suda vezano uz izvršavanje kazne zatvora	2
2.1. Pretpostavke izvršenja presude	2
2.1.1. Pravomoćnost i izvršnost sudske presude	3
2.1.2. Upućivanje na izdržavanje kazne zatvora prije pravomoćnosti presude	3
2.1.3. (Ne)dopustivost izvršenja	5
2.1.3.1. Odlučivanje o dopustivosti izvršenja kazne zatvora	6
2.1.3.1.1. Zastara izvršenja kazne zatvora	8
2.1.3.1.2. Izvanredni pravni lijekovi	9
2.1.3.1.3. Potvrda o izvršnosti	10
2.1.3.2. Nastavljanje postupka izvršenja sudske odluke	12
2.2. Pokretanje postupka izvršavanja kazne zatvora	13
2.2.1. Rok za pokretanje postupka izvršavanja kazne zatvora	14
2.2.2. Nalog za izvršenje kazne zatvora	14
2.2.3. Prilozi nalogu za izvršenje kazne zatvora	15
2.2.3.1. Prijepis presude	15
2.2.3.2. Socijalna anketa	15
2.2.3.3. Nalaz vještaka	17
2.2.3.4. Izvadak iz kaznene evidencije	17
2.2.3.5. Drugi podaci	18
2.3. Uvjetni otpust	18
3. Izmjene Zakona o kaznenom postupku i njihov utjecaj na postupak izvršenja kazne zatvora	19
4. Primjena Zakona o izvršavanju kazne zatvora - uočeni problemi	20
4.1. Nadležnost suca izvršenja	20
4.1.1. Pritužba zatvorenika	21
4.1.2. Sudska zaštita protiv postupaka i odluke uprave kaznonice, odnosno zatvora	22
4.1.3. Stvarna nadležnost i djelokrug suca izvršenja	23
4.1.4. Mjesna nadležnost suca izvršenja	26
4.2. Ustanovljenje suca izvršenja - organizacija i rad suca izvršenja	30
4.3. Odluke suca izvršenja u prvom i drugom stupnju	32
4.4. Mjerila za upućivanje na izdržavanje kazne zatvora	34
4.5. Poziv i rješenje o upućivanju	35
4.6. Pitanje troškova nastalih postupanjem policijske uprave temeljem naloga suca izvršenja	36
4.7. Upućivanje na izdržavanje kazne prije pravomoćnosti presude	38
4.8. Odgoda izvršavanja kazne zatvora	39
4.9. Postupak s duševno oboljelima	39
4.10. Kaznena evidencija	41
5. Zaključak	42